Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 30 сентябрь, 1975 ш. • № 117 (5187). • Мах 2 кеп.

ХЬА ДЕКХАР, ПРОПАГАНДИСТ

ЦхьоалагІча октябре партийни дешарен экономически образованен системе керда дешара шу дІадолалу. Цу дийнахьа шоай знанеш лакхъе, кхы а йоккхагІа опыт Іоае кружокашка, политшколашка, теоретически семинарий занятешка боагІа миллионаш коммунисташ, парте боацараш. Марксизмана-ленинизмана пропаганда елга, коммунисташ идейни чІоагІбелга, къахьегамхошта политически кхетам лулга масса хана а хиинад коммунизмага болача новкъа вай дІахьалхашкахьа дахара хиланза даргдоаца хІама. ХІаьта цу балха лоархІам тахан кхы а чІоагІа лкхбеннаб.

КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа наха юкъе беча идейно-кхетама балха ерригa формаши методаши эргайоахаш тоа а еш, вай республикерча партийни организацеша тІеххьарча шерашка дукхагІа теркам тІаухийт кадраш марксистско-ленински наькъаца кийчъяра, дуккхача къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара. Цу даькъе лоархІаме моттиг дІалоац коммунистий а парте боацарий активан марксистско-ленински дешар хьехаш партийни организацешка беча балхо. 1975—1976 дешара шера вай республике политически экономически образоване ерригача формашка дешаш хургва 150 эзар саг, вешта аьлча, республикерча берригача къахьегамхоех 40 процент совгІа бараш.

Вай парте мел эшар ду советски нахага толамца политически дешар Іомадайта шерра торонаш хьаяра. Из бахьан долаш вІашагІъелла я партийни дешарен экономически образованен система. Бакъда мелла дика из дешар вІаштІехьдаьккхадале а толамца из дІадэхьар эггара хьалхарча даькъе пропагандистски кадраех тийша да. КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева парте XXIV съезде аьннад: «Кердача тайпара хьадеха доагІа пропагандистий кадрашкара а, уж хьакъоастабара, кийчбара къаьстта теркам тІа а бохийташ».

Белгалдаккха доагІаш да хІанз кружокашта, политшколашта, теоретически семинарий группашта керте латтараш знанеш йолаш, гІулакхах дика кхеташ, наха сий деш, дешаца я гІулакхаца а нах шоашта тІехьабэха ховш бола нах хилар.

«Белоруссе партийни организацешка идеологически кадраш хьахаржарен царна кхетам баларен балхах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа республика партийни комитеташа кхы а дикагІа кийчбаь нах юкъе а озаш чІоагІдаьд пропагандистий мугІараш. Чакхдаьннача дешара шера берригача пропагандистех 92,5 процент бараш лакхарен чакхъяланза лакхарен образовани йолаш хиннаб, 22 процент — партийни, советски болхлойи предприятей, учреждений кулгалхойи, 50 процент — халкъа боахама специалисташ, 27 процент — хьехархойи преподавателаши хиннаб. Укх шера кхы а дикагІа теоретически кийчбаьб пропагандисташ, дукхагІа ба практически опыт яраш.

Кийч а яь кхоачашъеш я пропагандисташка дешийтара комплексни планаш. ДукхагІа теркам тІаухийт цар теоретически знанеш кІоаргъяра, профессиональни говзал лакхъяра, уж наха идейни хьехам телараш а организатораш а хиларах тарра цар лоархІам чІоагІбара. Чакхдаьннача дешара шера КПСС обкома политически дешара ЦІагІа хиинача курсашкеи семинарашкеи гІолла чакхбаьннаб республике мел барех 90 процент гаргга пропагандисташ. ДикагІа тоадаьд пропагандисташта групповой консультацеш телилга. ХІаьта хІанз цу тайпара консультацеш ю партийни комсомольски дешара, экономически образоване дешара ерригача разделех.

КПСС Гудермесски, Назрановски, Старопромысловски, кхыча райкомаша дукхагІа йоакхо ю пропагандистий массазарча семинарий, чулоацам кІоаргагІа болаш ю занятеш, дукхагІа юкъехкувл пропагандисташа опыт дІа-юха эцилга.

Партийни организацеша пропагандистий йоакхо еш хиларо торо хилийтар коммунисташи парте боацараши идейно-теоретически экономически кийчбара боарам дІахо лакхбе, новкъостал дир цар политически кхетам шербара, кІоаргбара, общественни къахьегамеи хьинар айдара. Из къаьстта дика гуш дар Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизара, РСФСР-а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Советашкеи моттигерча Советашкеи хоржамаш дара кийчо еча хана.

Партийнии экономически дешара системе керттера вар пропагандист ва. Цудухьа шийна тІадиллача гІулакха ше бехктоккхаме хилар масса хана дага доагІаш хила веза из. ГІулакх формально леладар цхьаккха хІаманца тарлуш дац. Цу тайпара моттигаш чакхдаьннача дешара шера цхьацциайолча партийни организацешка нийсъелар. Из бахьан долаш занятеш йоагІача хана ца еш, программашта тІехьабусаш, дешар вахарца бувзам доацаш долаш а моттигаш хилар.

Кердача дешара шерага кийчлуш боккха а цІенхашттa а болх баьб вай республике. Массе а моттигашка оттаяь дешаш хургбарий спискаш, белгалъяьй дешара формаш, чІоагІбаьб пропагандисташ. КПСС горкомашеи райкомашеи пропагандистий совещанеш яьй, парте обкома политически дешара ЦІагІа сентябрь бетта хиннача курсашка гІолла чакхбаьхаб цхьабола пропагандисташ. Цига дешаш хиннав 600 гаргга саг. Царна хьалхадаьхад дешара шера керда декхараш. Из кхетадеш да, хІана аьлча, хьатІадоагІа дешара шу къаьстта ший тайпара доландаь. Политически экономически дешара керда шу дІадолалу нийслагІа пятилетка чакхйоалаш латтача хана. КПСС XXV съезда накъабаха советски нах кийчлуча хана. хІаьта дешара шу чакхдоалача хана цу съезда материалаш а Іомаергья деша багІараша.

Керда шу дІадолалуш хІара партийни организаци декхарийла я пропагандистий кадрашта кулгалделга тоаде, царна эшаш дола новкъостал де. Пропагандисташта хадданза хьалхадаха деза коллективашта, районa, города, республика хьалхашка латта декхараш. Гонахьара вахар дикагІа кхетадаро, партийни организацеша кхоачашдеш дола дешаш дикагІа довзаро пропагандисташта новкъостал дергда парте политиках ладувгІаш бараш дІакхетабеш, актуальни декхараш кхоачашде уж оарцагІа боахаш цар беш бола болх тоабара.

Бакъда кердача декхарех ше дІакхетаварга хьежаш пропагандист вагІа веза яхилга дац из. Из ше а хила веза кердаар лехаш, шийгара хьоккхам гойташ, дисциплиней принципиальности лакха йолаш.

Вай халкъа хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара теореи практикеи дешаш наха дІахьеха оттабаь ба пропагандисташ. Шеко йоацаш да уж гІулакхаш кхоачашде царна могаргхилар.

Республика промышленноста толам

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева экономически гІишлошъяра дешашта яь указанеш ларде а лувцаш, съезда сийна къахьегама вахте а этта шерра социалистически яхье яьнача республикерча промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха, 28 сентябре, кхоачашъяьй промышленни продукци маьхала яккхарен дукхагІйола изделеш арахецарен нийс бетта план.

Сентябрь бутт боблехьа мехка халкъа боахамга планагІа лаьрхІачул совгІа дІакхоачаргья миллионаш сомий маьха продукци, цу даькъе дукха мехкдаьтта, газ, электроэнерги, мехкдаьттахиме продукташ, машинаш, приборашии аппараташи, хьу, ардаих, фанера, тІехьнахьеи чухьнахьеи дувхаду пазата барзкъаш, швейни изделеш, кога гІирс, кхачан продукташ, халкъа эша кхыдола товараш.

Дуккхача предприятешка дикка дегІаенай арахеца продукци, лакхъеннай къахьегама овсарлеи общественни производства эффективности.

Ийс бетта план ханал хьалха кхоачашъярах рапорташ а денна социалистически яхье хьалха латташ я СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически комбината, «Старогрознефти» «Октябрьнефти» мехкдаьттеи гази йоахача управленей, Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, производственно-товарни контора, Грозненски газ чакхйоахача завода, Карабулакски химически реагентий завода, «Электроприбор» завода, «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода, «Трансмаш» завода, «Союзавтоматпром» ВНПО опытно - экспериментальни завода, Ермоловски леспромхоза, Назрановски трикотажни фабрика, чхьагІара-коньячни комбината, кхыча предприятей коллективаша.

Заводий, фабрикий, районни инженерно - технологически службай болхлоша, инженерно - технически болхлоша дерригa шоай низаш тІадерзадаьд гуча а йоахаш ерригача резерваех бизза пайда эцара, цхьайола участкаши цехаши тІехьаюсачара хьалха латтараштa юкъеяхийтара.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КХАЛНАЬХА VI-ча РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАША РЕСПУБЛИКА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАЧА КХАЛНАХАГА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Беза кхалнах — тха доттагІий, йижарий, ноаной! Вай съезд чакхйоал парте а халкъа а вахаре сийлахь-доккха гІулакх — КПСС XXV-гІа съезд хилале хьалхагІа. Политически къахьегамеи хьинар чІоагІа айденнача хьалашка берригача советски наха къовсам лоаттабу нийслагІа пятилетка толамца кхоачашъяран партийни съезда ма-доагІа накъадахаран тІехьа.

Социалистически экономика, Іилма, культура дегІакхувлача керда толамаш дахарца, къахьегамхой вахара хьал-торо хадданза лакхъяларца, Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхени арахьарча политика курс перрагІа вахаре чакхъяхарца, дунеч халкъашта юкъерча арене Советски Союза авторитети влияни лакхъларца белгалдаьнна тІатеІла къахьега пхе шу дала доал.

Вай парте керттера лерхІар да халкъа хьал-торо тоаяр, советски Даьхен экономически низ чІоагІбар. Цун берригa беркатера болх советски халкъа, хІара дезала вахар кхы а дикагІа, кхы а гІозагІа дара тІаберзабаь ба.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце вай мехкарча кхалнаха боккъонца йола кортамукъале еннай, хьаййиллай сийрда кхоане, дІаяхача замалахь боадане а дакъа доацаш а хинна пачхахьа Россе къаман йистошкара кхалсаг хьинареча общественни вахара юкъеэзай, из цхьатарра боккъонаши мрази долаш яьй.

Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхенои дас санна еча йовкхоно дегаш ураоттадаь, вай республика къахьега кхалнах берригача советски нахаца цхьана коммунизм хьалъерий гІишлонхой хьалхарча мугІарашка болх.

Кхалнаьха лакха овсарле йола къахьегам гуш бовцаш республика халкъа боахама, общественно - политически вахара дакъа дац тахан. Берригa а болх беш болчарех ахенел совгІа ба уж. Халкъа боахам дегІабоалабара доккхий хІамаш карагІдувларах 9 кхалсага Социалистически Къахьегама Турпала цІи еннай, 438 белгалъяьккхай пачхача пачхахьалкхен совгІаташца.

Тхо, кхалнаьха VI-ча республикански съезда делегаташ, Нохч - ГІалгІай АССР берригача кхалнахага кхайк шоай политически, къахьегама хьинар лакхагІа айдара, КПСС XXV-ча съезда ма-доагІа накъадахара тІехь социалистически яхь шерагІа йоаржаяра уж тІахьехаш. ХІара ди хьинареча къахьегамца белгалдоаккхаргда вай, нийслагІча пятилетка тІеххьарча шеран ерригача пятилеткан планаши социалистически декхараши толамца кхоачашдара доагІаш дола дакъа юкъехьоргда вай.

Промышленноста, гІишлошъяра, транспортеи бувзамеи кхалнах - болхлой! Оаха тІахьех шо пакха темпаши продукце дикали, производства эффективность лакхъяра, технически прогресс дукха лоаттабеча къовсама авангарде хила. Балха ханех, оборудованех бизза пайда эцарга кхача гІерта! ШерагІа юкъекхувла гІо дарен кхетам баларен башха - дика форма — наставничество. Йоккха опыт, знанеш, къахьегамцара безами цун сийдари дІалургда вай воай къонгаштеи мехкараштеи — болхлой къонача тІехьенна.

Юртара сийдола кхалнах къахьегамхой, совхозийн колхозийн кхалнах - болхлой! Тхо кхайк шуга: юртбоахама культурай хьувкъам ханнахьей дикеи чуберзабара, колхозний совхознии фермашка ма-эшша доакъараш Іалашдара пайда эца дикагІйолча опытах. Айе хьайбай боахама продуктивность, къовсам лоаттабе шурен дулхи дукхагІа тІадеттадалийтара. Оаха тІахьех шо республика хьалха латтача доаркаша Кадырова Яхас, Рыбалко Мария Александровнас, Даурбекова Зинас шоашта тІачІоагІбаьча Іаттай группагара шера 1000 центнер шура яккхара аьнна даь кхайкарал хьаллаца. Дебаде механизаторий сийдола мугІараш, лаьтта хІара гектарах, юртбоахама техниках, доакъарий хІара тоннах ма-могга дукхагІа пайда эцарга кхача гІерта.

Торговле, общественни кхачан, бытеи коммунальни боахамеи болхлой! Къовсам лоаттабе наха гІулакх дара лакхара культура, балха прогрессивни формаши методаши юкъекхувлара. Дага кхаба, къахьегама овсарле, саг могаш - маьрша хилари цун доггуйлеи дуккхачох шин балхах тийша долга.

Тхо кхайк къахьегама интеллигенце сийдолча отрядага. Инженераши техникаши, юрта боахама специалисташ, Іилман культуран деятелаш, просвещенеи унахцІено лораярен болхлой! Сихдергда вай Іилманеи техниканеи карагІдаьнараш, дикагІйола опыт балха юкъекхувлар. Іилмеи культуреи, халкъа образовании унахцІено лораяри дІахо а дегІадоаладоргда вай. Керда обрядаши традицеши вахара юкъекхувлара тІехьара хьинаре къовсамхой хургда вай. ДІадоаккхаргда вай вахара юкъера деррига а хийра дар, тІехьадисар, коммунистически моралаца товш доацар.

Тха дош да шуга, республика къона къахьегамхой! Дага кхаба, коммунизм дунен къонал йолгеи из къоначар хьалъе эзилгеи. БоккхагІчар йиза тІехье а хила шоай даьйи ноанойи дика гІулакхаши традицеши дІахо а кхахьа. тІера ца дувлаши тІатеІІаи знанешта тІакхуваш хила, коммунизма идеалашта боарам боццаш мутІахьа хилара масал а хинна дІаовтта.

Беза кхалнах! Дерригa а дергда вай кхалнаьха талант, вай знанеш, говза кулгаш, пакъаргдоаца хьинар кхы дІахо а вай дукха еза Даьхе дегІаккхувлара ништта тешаме гІулакх деш хилийтара. Пятилетка чакхъяллалцара дола хІара ди тІатеІІача къахьегама пакхача балха дикала ди хургдолаш дахарг а да вай къа а хьегаргда вай.

Хьамсарча Коммунистически парте XXV-ча съезда кердача къахьегама толамашца, ерригa планаши декхараши толаме кхоачашдарца накъагІоргда вай.

Хоастами сийлен хийла советски кхалнаха — коммунизм хьалъерий хьинареча, дерригача дунен тІа машар хилийтар дукха хьинаре къовсам лоаттаберий.

СОВЕТСКИИ БОЛГАРСКИИ КАГИРХОЙ III ДОТТАГІАЛА ФЕСТИВАЛЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

Деза доттагІий!

Дег тІара моаршал дайт аз советскии болгарскии кагирхой III доттагІала фестивалага — къонала цІейга, цхьа догуйла ярий вежарашха вІашагІкхетарга, социализми коммунизми хьалъеча къоначарна карагІдаьнарашка хьажарга.

Фашизма, реакцеи тІемеи низаш эша а даь Котало яьккха ткъаь итт шу даьннача белгаларча шера чакхйоал шун фестиваль. Цу сийлахьча шеро шун даьштеи ноаноштеи боккхагІболча вежараштеи йижараштеи тІаэттача сийлахьдоккхийча тохкамехи халонехи дагадохийта Іац. Цо ништта тІахьех халкъий вахаре тІом ца хилийтара, кхыметтел тІом хьара кхерам дІабаккхара, чІоагІа машари пачхьалкхенашта юкъера гІулакхаши, социальни прогресс хІаззарча а тІехьа тІадоагІача а ноахалий ираз бахьанце лоаттабу къовсам лаьгІ ца балийтара.

Шоана хов цу наькъа тІа хІанале дукха хІама карагІдаьнилга. Дунен халкъашта юкъерча вахаре ІалаьматеІ боккха лоархІам бола гІулакх хилар Европа кхерамалени цхьана гІулакхаш леладарен Совещанех. Цо европейски халкъашта дІахо а кхохкам хІаьдбир, шоай кхоапенах бІуболийтар, вІаши дикача лоалахой гІулакхаш леладара, материальнии духовнии ганзаш дІа-юха ялара керда торонаш хьайниллар. Шуга, къоначарга, къахьегамхошта карагІдаьнна сийлахь-доккхий хІамаш леладе дезарашка кхаьчал доккха сий долеи бехктохкамеи гІулакх — даьй гІулакх, цар сийлахьа революционни, тІема, къахьегама традицеш дІахо кхухьилга, халкъий машари кхерамзлеи чІоагІъяра оаха хьега къа дІахо а хьегилга.

Ший сийлахьа мисси йиза кхоачашъяра мел эша торонаш я Советски Союзеи Болгареи къонача ноахала. Вай мехкашка хьалкхувши ондабувлаши ба общественно - хьинар дола, талант йола, къахьегам дукха безаш бола, коммунистически идеалаша дегІш уроттадаь кагирхой. Цудухьа тхо дог тийша да КПСС-ей БКП-ей кулгалца Ленински Димитровски комсомоло, Советий Мехка а халкъа Болгаре а кагийча нахеи мехкарашеи шоай дезагІа дола декхар кхоачашдергдолгах — машари дунеи халкъашта юкъера цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара социализми коммунизми хьалъяра сийлахь - доккхий декхараш кхоачашдара юкъе шоашкара доагІаш дола дакъа лоацаргдолгах, къахьегачеи дешачеи доахача кердача творчески толамашца КПСС XXV-чей БКП XI-чей съездашта накъагІоргболгах.

Шуи фестиваль, деза доттагІий, — из я социалистически содружества цхьоагІо, Советски Союзеи Болгареи халкъаш даим вІашагІтеха, вай мехкашта юкъе массе оагІорахьара цхьана гІулакхаш леладарен уж гарга кхувларен низ бола символ а хинна дІаэтта вежарашха дола доттагІал чІоагІдалара къаьгга белгало. Доккха ираз да дохаргдоацеи бакъи советско - болгарски доттагІал дІахо дегІадалалара процесса - социалистически интернационализма принципаш кхоачашъеш хиларах дог тешадеш долча масала ханнареи хьинаре доакъашхойи хилар.

Еза лоархІаш лела а е. хадданза еба а е вай коммунистически партей халкъий башха - дика революционни традицеш!

ТІадийрзе деша, Іомаде марксистско - ленински Іилма — когдувлара Іилма!

Хьинареча къахьегамца чІоагІде социализманеи коммунизманеи карагІдаьнна сийлахь-доккхий хІамаш!

Ленински идеяш дІахо кхухьараши уж котъяхара тІехьара денале къовсамхойи хила!

БІубенна дІахьо машара, демократе, социальни прогресса эстафета!

Л. БРЕЖНЕВ,
Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь.

ВЕТЕРАНАШТА-СТАХАНОВЦАШТА — ДАЬХЕН ДОККХАГІА ДОЛА СОВГІАТАШ

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне 25 сентябре Кремле орденаши медалаши дІаелар мехка стахановски 50-лама юхь йолаяьрий группана.

Ленина орденаши «Марси Гонн» яха дошо медалаши дІаеннай А. Х. Бусыгина, М. В. Гнатенкона, И. И. Гудовия, П. И. Коврадака, К. Г. Петровна, Н. С. Сметанина. Социалистически Къахьегама Турпала цІи еннай царна массаниена социалистически яхь легІайоалаеча доккхий хІамаш карагІдувларах, къахьегама овсарле чІоагІа лакхъярах, толашагІа йола балха методаш промышленноста тайп-тайпарча доакъоштеи юрта боахамаи юкъекхухьаш дуккхача шерашка къахьегарах, стахановски болама 40 шу дизарца дувзаденна.

Стахановски болама ветеранаша дег тІара баркал аьлар КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительстваца шоай гІулакхий боккха мах барах, Коммунистически партеиеи Советски пачхахьалкхенеи. КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Л. И. Брежнева шийна дош делар цар нийслагІа пятилетка толаме чакхъяккхари КПСС XXV съезда даха ма-доагІара накъадахари дукхьа лелаю социалистически яхь дІахо йоаржаяра гІулакха шоай деррига низаш кхы тІа а дІатергхиларах, сийлахьча стахановски традицей уйланца кагирхой хьалкхебергхиларах, шоай опыт, знанеш, говзал царна дІатергхиларах.

Н. В. Подгорне Даьхен доккхий совгІаташ дег тІара дахьъала дийцар ветераний-стахановций. Цо белгалдаьккхар, цу совгІаташца Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхенои пятилеткай шерашка миллионаш болча къахьегамхой шерра социалистически яхь а хинна дІаэттача, планови заданеши социалистически декхараши кхоачашдара даькъера цар инициативеи творчески хьинари цІакхха а ца хиннача тайпара аеІаьча стахановски болама юхь йолаяьрий къахьегама гІулакхий боккха мах баь хилар.

Оаш айаьи парте хьаллаьцан къахьегама эстафета, аьлар Н. В. Подгорне, шоана тІехьа боагІача миллионаша дІалийцай. Шун опыт Іома а яь, дегІа а доалаяь, цар а ништта беркате къахьег мехка халкъа боахама дерригача доакъошка.

СовгІаташ деннараштa ловца баьккхар Н. В. Подгорне чІоагІа унахцІена болаш, ираз долаш, къахьегама гІулакхашка цар керда толамаш дахар ловш.

СовгІаташ дІалуча хана цига бар СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе, ВЦСПС секретарь И. М. Владыченко, кхыбараш.

(ТАСС).

ДОАКЪАР КИЙЧДАР — САГОТАГІА ДОЛА ДЕКХАР

БОККХИЙ НАХ БАЬХКАБАР НОВКЪОСТАЛА

Ер шу аьттув боацаш делад Урус - Мартановски райна «Гойтинский» совхоза къахьегамхошта. Цу боахама лаьда тІа шиъ хьахилар март бетта: «Гойтинский» — шурийи «Солнечный» — баьцадаарийи. Цу тІеххьарчунгахьа дІакъаьстад хьалхагІа общественни хьайбашта аханел совгІа дола доакъар луш хинна 1600 гектар лаьтта.

— Доакъара гІулакх геттава во да тха хІанз, — яхаш дувц совхоза керттерча зоотехника Мурдалов Имрана. — Цудухьа из даккха моттигаш кхы гІа а лохаш да тхо.

ПланагІа 8500 тонн йолаза езаш хинна силос 6000 тонн мара еллаяц гІойтІархоша. Сенажа гІулакх цул а вогІа да — 24000 тонн Іалашъе езаш хиннa из 600 тонн мара яц.

Цудухьа кхыметтел укх гІуйран денoшка а цхьанна минута сацац доакъар Іалашдара балхаш. ХІаьта цу гІулакхах дика ка і йоал. ПланагІа доаца доакъар аьлаш дар хІанзле а 400 тонн совгІа вІашагІкхийттад. Цуца я 45 тонн шекара свеклай лордаш, 211 тонн гена ний кортилгаш, кхыметтел 170 тонн мошача ткъовронгий доакъар а.

Цу тІеххьара хьоахадаьча доакъарах лаьца ма-дарра дуца дезаргда. Дуккха ха хьалхагІа дейз теркалдаь да, ковха ткъовронгаш хьайбаша геттара дика юаш хилар. Цкъа хьоар даьккхар царех. Из мукъагІа, доакъара рациона геттара дика компанент хинча хиннадар.

ХьалхагІа шортта а массе тайпара а доакъар долча хана ткъовронгаш йицъялийтад. ХІаьта хІанз кхы де хІама доацаш шоаш бисачул тІехьагІа дагаехай. Уж гулъелга дийхад Ермоловски леспромхозеи Пионерски лесхозеи къахьегамхошкара. ХІанз хьу ниилхъеча, хьоккхача, цунна Іунал деча хана хьалхагІа санна дІакхувсац укхаза ховха ткъовронгаш. Дакеи кІарцхалеи ярашкара дІаяккхача, ерригa ткъовронгаш цІенъяь хьагул а еш, совхоз дІакхухьийт. — Укхаза оат ткъовронгаш, АВМ—0,4 яхача машинаца оахь. Хьадаьккха хьоар хІаране чу 25 килограмм йолаш каьхата тІормигашка а дехке, екъача моттиге дІаоттаду. Цу тайпара тІормиг хІаьзле а массехк эзар вІашагІкхийттаб. Доакъарийна дІахо а гулъеш я ткъовронгаш.

Доакъар Іалашдара къаьстта вІашагІъеллача бригада членаша яь Іац доахан Іай диза чулийтара йоакхо. Доакъар Іалашдеш ба совхоза специалисташ а. Бакъдар аьлча-керттерча балха тІара мукъабаьннача хана.

Масала, хІанз дахача шоаттдийнахьа, шодаши мангалаши ийца кхашка арабаьлар уж йол хьакха. Царца вар боахама гІулакхашта совхоза директора заместитель Татаев ХІарон, нефтебаза заведующи Эльтамиров Хьасан, совхоза кассир Исраилов Іумар, агрономаш Аслаханов Вахеи Чечгизов Руслани, инженераш Атабаев Вахеи Яхьяев Илези, механик Яшуркаев Мувса, ездовойш Сатуев Іаддал-Мажит, Дукаев Хьасан, Солтамурадов Султан, Абдулвагапов Путе, кхыбараш. Цхьан дийнахьа болх баь йиъ тонн аьла гулйир цар. Иззал хьекхар кІирандийнахьа а.

Хатта тарлу: машинашца ца хьокхаш, мангалашца хІанна хьекхай цар из? Хьекхай, тІера кеи чуйиццачул тІехьагІа из участок бІаьстан юхье дІаювча культураш йита хиннадаь. Цига тІаьнща буц сов ниилхеи лохеи яр. Цудухьа мангалца да хьеккхача, косилкаца хьакха лаларах хІама хургдолаш дацар.

— Совхоза къахьегамхошта новкъостал ду ГІойтІа бахача наха, — яхаш дувц юртсовета председатела Тарамов Шапас.

Ший тайпара сход гулйир хІара итт цІенах цхьацца саг а волаш. Бийха боалабир эггара дикагІа лоархІаш бола боккхий нах а. Царна дІахайтар гІулакх малагІча хьал тІа да, совхоза новкъостал делга дийхар царга. Массаца а дІайийцар из декхар. Циггача соцадир: 25 тонн йоли 10 тонн ткъовронгаши Іалашъе.

Шоаш денна дош дизза кхоачашдеш боахк юртахой. ХІанзалле а Іалашъяьй 10 тонн совгІа йоли 3 тонн гаргга ткъовронгаш. ГІожа доакъараш Іалашдеча дика къахьег пенсионераша, лоархІаш болча боккхийча наха Мизаев Амде, Гудаев Эдалбика, Товдарханов Іалаудина. Цхьабакъда, къаьстта белгалваьлар Вахаев Тапа. Цо ше а яьккхай 3 ворда аьлеи 2 ворда ткъовронгийи.

Доакъар ца тоъаш мел чІоагІа хало лайнаяле а, боахама хьайбаш леладераш дика лоархьабу заданех. БархІ бетта планагІа 1280 килограмм чакха езаш хинна шура хІара кхоабача Іаттагара 1331 килограмм яьккхай. ХІаьта Абубакарова Хеда, Эскиева Малика, Имурзаева Пазу санна болча хьалха латтача доаркаша 1500—2300 килограмм шура яьккхай хІара Іаттагара.

— Тар ма лу дукхагІа доакъар кийчде гІерт тхо, — йоах совхоза рабочкома председатела Межидов Напас. — Доахан Іай диза хургдола гІулакх де тха вІаштІехьдоале, хьайбаш леладераша кхоачашдергда КПСС XXV съезда сийна тІаийца шоай декхараш.

Е. МАКСИМЕНКО.

СУРТА ТІА: субботник долча дийнахьа йол Іалашъеш боккха совхоза специалисташи подразделеней кулгалхойи.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

№ 230
26 сентябрь 1975 ш.
г. Москва.

Эскаре гІулакх дара оттаяь ханаш яьха баьнна тІема гІулакхаш тІара нах СССР Герзашцарча Низашкара 1975 шера ноябре-декабре дІабахийтара хьакъехьа а граждана шоай аргІанна бокъонца дола тІема гІулакх де тІахьехара хьакъехьа а.

«Массава тІема гІулакх де деккарийла хиларах» долча СССР законага хьежжа аз приказ лу:

1. Бокъонца дола тІема гІулакх дара ханаш 1976 ш. 1 январь тІакхоачаш чакхйоалаш бола тІема гІулакхаш тІара нах запасе а бохийташ 1975 шера ноябре - декабре Советски Эскара, ТІема-Форда Флота, доазон тІарчеи чургеи бІун мугІаращцара дІабаха.

2. Укх приказа хьалхарча пунктага хьежжа тІема гІулакхаш тІара нах дІа а баьха запасе бохийташ хиларца дувзаденна Советски Эскаре, ТІема-Форда Флоте, доазон тІарчеи чурчеи бІу тІа гІулакх де тІахьеха, уж тІахьеха ди хьатІакхоачаш 18 шу диза бола, тІахьехара ха тІехьаяккха бокъо йоацаш бола граждана а, хІаьта ништта мукъабовлийта ханаш чакхъяьнна бола граждана а.

СССР Оборона министр, Советски Союза маршал А. ГРЕЧКО.

ТХА ХЬИНАР, ДЕГАЙ ЙIОВХАЛ ХЬОНА, ДАЬХЕ!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КХАЛНАЬХА VI-ча РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗДЕРА

ХьалхагIа хоам баь ма-хиллара, 25-ча сентябре Грозперча В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце Нохч-ГIалгIайчен кхалнаьха VI-гIа съезд хилар.

Из гулъеннаяр вай берриге мохк доккхачеи дог гIоздоаккхачеи гIулакхага — Советски Союза коммунистий аргIанарча форумга кийчлуча хана. Парте XXIV-гIа съезд чакхъяьнначул тIехьагIа баьча наькъага юхахьежача советски наьха ала бокъо я: коммунизма кхоане хьалъяра керда сийлахьдоккха толамаш доахаш тIатеIIа, хьнаре къахьийга шераш дар уж. аьнна. Ленински парте кулгалца советски наха турпале къахьегарах дикка алсамдаьннад мехка материальни духовни рузкъаш. Кхы а чIоагIагIа хиннай СССР-е лахача къамий идейно-политически цхьоагIон дохаргдоаца доттагIали. Лакхбеннаб Советски паччахьалкхен экономически низи дунеп халкъашта юкъера авторитети.

Советски наха холуш гучадьннад КПСС XXIV-ча съездо оттаьча социально-экономически программа беркат. Дикка айбеннаб халкъа хьалтороп боарам а. Хувцалуш доагIа вай городий, юртий суртсибат, дукхагIа хулаш латт школаш, больницаш, клубаш, кинотеатраш, торговле предприятеш, тоалу бахача наха коммунально-бытови гIулакхаш делга.

Кхалнаьха VI-ча республикански съезде «НийслагIа пятилетка кхоачашъечеи КПСС XXV-ча съезда ма-доаггIа накъадахарaи яьржача яхье Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха лоацача даькъах» доклад яьча Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела Н. К. Байбулатова белгалдаьккхар, мехка экономика дегIайоалаечa вай республика къахьегамхоша а дизза дакъа юкъекхухьилга. НийслагIча пятилетка диъ шерах бархI беттан планал совгIа 53,8 миллион сома маьха промышленни продукци арахийцай. Дикка дукхагIа арахеца доладаьд фенол, спирт, полиэтилен, электрографически машинаш, цементировочни агрегаташ, тIехнахьа дувхаду пазата барзкъаш, консерваши продукце кхыдола тайпаши.

ДIахо дегIабенаб республика юрта боахам. 1971—1974-ча шерашка юрта боахамга дIадахийттад 288,1 миллион сом. Пайда эца болабаьб дердача хий дехкача лаьттаех, лакхденнад минеральни удобренеш тувсилга, юртбоахама производство фондашца Iалашъелга. Шалински Шелковски районий ялат леладераша кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара шоай пхе шера планаш.

Юрта боахама къахьегамхошa, пятилетка тIеххьарча шера Iалама хьалаш геттара аьттув боацаш дале а, шоай дерригa кизаш тIадерзадаьд паччахьалкхен хьалхашка шоай керттера декхар сийленца кхоачашдара. Ка бола ялат дIадалара планаш тIеххоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районаша.

Йизза бокъо йолаш ала йиш я, уж дерригa толамаш доахача кIезига доаца дакъа вай башха-дикача кхалнаха а юкъедихьалга.

Марксизмо-ленинизмо, йоах дIахо докладчико, исторе духхьашха гучабаьккхар общественни хувцамашка, социальни революцешка, социализми коммунизми хьалъеча кхалсага лоацача даькъа боккха лоархIам. Сийлахь-боккхача Октябро никъ а хьабаьстар де йиш мел дар а дир кхалнах духовнои социальнои мукъабахара.

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои хадданза йоакхо ю советски кхалнаьха, дерригa ду шерра-шера кхалнаьха къахьегамеи бытеи хьалаш товдара. Цар талланташ дегIакхувла, беркате къахьега, общественни болх бе, бераш хьалкхеде кхы а дукхагIа торонаш хилийтара. ХIаьта цунца цхьана капитала мехкашка кхалнаьха вахар тахан а тIехь гаьна да общества йизза бокъонаш йолча сага вахарга кхача. Дерригача капиталистически мехкашка долаш да законодательства чIоагIдаьи традицеша хьаллоаттадеш долеи маIача наьхеи кхалнаьхеи къахьегамах бе-бе мах телилга. Къоастаянза я кхалнах балхаца Iалашбара, царна дешар хьехареи профессеш Iомаяреи проблемаш. Цунца дувзаденна ООН Генеральни Ассамблея XXVII-ча сессе 1975-гIа шу ерригача планете кхалнаьха Дунен халкъашта юкъера шу санна дIакхайкадаьд. Дунен халкъашта юкъерча шера хьалхашка уттаду декхараш вай мехка социализми коммунизми хьалъеча шерашка кхоачашдаьд. Цудухьа тамаш яц пайда эца йиш йолча масало санна советски кхалсага вахаро дунен прогрессивни низий теркам тIаозаш хилар.

Советски кхалнах — социалистически общества йизза бокъонаш йола хьнаре доакъашхой — маIача нахаца цхьатарра къахьегаш ба КПСС XXIV-ча съезда соцамаши нийслагIча пятилетка декхараши кхоачашдара. Хьаццаргба вай, масала, Нохч-ГIалгIайчен кхалнах-къахьегамхой. Халкъа боахама дерригача доакъой болхлоехи гIулакхерча нахахи 51 процент кхоач царга. 20 эзар гаргга кхалсаг я просвещенеи унахцIено лораечен болх беш. Вай республика кхалнах кхетам болаш, общественни производственни хьнар долаш болга хьаьокх цар общественнии паччахьалкхенни дешашта доал дара юкъарчал доацаш дакъа лоацаш хилар. Кхалнах дуккхача паччахьалкхенни общественнии организацей, производственни объектий кулгалхой ба. СССР, РСФСР-еи НГI АССР-еи Лакхехьарча Советий депутаталла хержай 79 кхалсаг, моттигерча Советий депутаталла — 4760.

ТIеххьарча шерашка дикка дукхагIа хиннаб лакха квалификацеш йола кхалнах — инженераш, Iилман болхлой, лакхерей лаьрххIа юкъерен дешар дийша, Iилмай кандидаташ бола кхалнах-специалисташ.

Дуккха нах юкъе а болаш керда торонаш творчески лехара йоккха стимул а хинна дIаэттай, йоах дIахо доклада тIа, КПСС XXV-ча съезда даха ма-доаггIа накъадахара тIехь яьржа социалистически яхь. Цо гIо ду кхалнах производственни а нравственни а дегIакхувлара. Царех бIаьш къахьегама овсарле лакхъяра, производства керда торонаш лехара тIехь даьржа боламаш дIадоладаьраш ба. Тахан республика дукха кхалнах А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода № 18 йолча установка начальник йолча Летковская Таисия Борисовна, Шалински района «Джалка» совхоза свеклаш лелаерий бригадир йолча Муслиева Тамара, Грозненски швейни производственни объединене швея-мотористка йолча Ушакова Мария Павловна санна болча кхалнаьха — Социалистически Къахьегама Турпалий толамашца нийслу.

КПСС XXV-ча съезда дикагIдола совгIат хургдола 1975-ча шера а ерригача пятилетка а заданеши тIанйца социалистически декхараши кхоачашдара бехктокхам кхета а беш, эзараш кхалнах ба шоай пятилетка кхоачаш а яь, 1976-ча шера чотах болх беш. Царна юкъе я Шиловская Валентина Григорьевна — производственни швейни объединене швея-мотористка, Аржант Клавдия Ивановна — Шелковски районерча Менжинске цIерагIча колхоза комсаш лелаерий бригадир, Парашина Александра Дмитриевна — Гудермесски районерча «Джалка» совхоза машинашца доахан деттара мастер, Зимарина Ольга Ивановна — Сунженски района коа тIара оалхазараш лелаеча ферма заведующи, Дудуркаева Камета — Грозненски районерча «Горячеисточненский» совхоза механизатор, Нокаева Маржан — Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене СМУ-3 каменщик, иштта дукха кхыбараш.

Вай кхалнаьха лакхара идейни тешам, парте гIулакха уж боарам боацаш мутIахьа хилар тохкамех чакхдувл кхай тIа, ферме, гIишлошъеча — нийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра тIехь латтача къовсама хьалхара доазув чакхдоалача.

Республика, дуккха а дукхагIа бола кхалнах социалистически яхьеи коммунистически хьисапе къахьегара боламеи доакъашхой ба, цига дакъа лоацаш я 72 эзар совгIа кхалсаг, 35 эзар кхалсага коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай.

Теркалъе мегаргйолаш я хIара шера дика толамаш доахаш, Ерригсоюзни социалистически яхье кот.ювлаш хьайоагIача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината, «Электроприбор», «Мединструмент» заводий, производственни швейни объединене, «Монтажтермоизделия» гIишлошъеча управлене, Грозненски района «Юбилейный» совхоза, Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза, Сунженски района «Ассинский» совхоза, дуккха кхыяраш санна йолча коллективай балха опыт. Цар кулгалхоша партийни, профсоюзни, комсомольски организацешца цхьана де йиш мел дар ду къахьегама овсарле лакхъеча, арахецача продукца дикал тоаеча кхалнахага дизза дакъа лацийтара. Цар хадданза йоакхо ю болх беча кхалнаьха юкъера образовательни профессиональни боарам лакхбара, цар къахьегам а салаIар а дикагIа вIаштIехьдаккхара.

Кадрашта кхетам балара дика масал лу къонача предприяте — город Назранерча «Электроинструмент» заводо. КПСС XXV-ча съезда ма-доаггIа накъадахара йолча яхье укхаза дакъа лоацаш 680 кхалсаг я, царех 176 — коммунистически къахьегама ударникаш. Заводе шерра даьржад наставничество. «Электроинструмент» завода ши общежити, нах чуIеча цIеной йоккха комплекс, берий комбинат я. Хадданза йоакхо ю укхаза производстве санитарно-бытови помещенеш хьаяраи болх бечар культурно салоIилга вIаштIехьдаккхаран. 1975-ча шера эксплуатаце хьанийцай Iарамхера салоIа зона. Цу дерригне а гIо ду завода хьалхашка латта производственни декхараш кхоачашдара.

Грозненски районерча ЦхьоалагIча мая колхозе, шоай кулгашца ялат, баьцадаараш, сом хьалкхебеш 1000 совгIа кхалсаг я. Цу боахаме шовзткънел совгIча кхалсаго бригадиралла, фермай заведующелла, агрономалла болх бу. Укхаза дика уйла тIаяхийтан нийссеи вIаштIехьбаьккхаб хьайбай боахама фермашка болх беча кхалнаьха къахьегам. Цига дуккхача халача балхашта механизаци яьй. Ерригa фермаш дIайхача хица, санитарно-бытови помещенешца Iалашъяь я. Болх беча кхалнаха ханнахьа спецбарзкъаш тел. ЛеррагIа кхоачашъю колхоз социально-культурни дегIаахара план.

Цуьнца цхьана республике йолаш я кхалнаьха къахьегамен бытен хьашташ доаггIача тайпара Iалаш ца ду, цар дешар, профессиональни говзал лакхъелга вIаштIехьа ца доаккха къаьст-къаьста предприятеш, кхыметтел бIарча ведомстваш, объединенеш. Цу предприятеех лархIа еэ Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене СМУ-4, СМУ-8, гIишлон материалий № 2 йола комбинати Назранерен Гудермесерен кирпишкашъю заводаши, торговлен моттигерча промышленностен министерствашa кулгаллу предприятеш, юрта боахама министерстван «Консервплодоовощ» объединенеи цхьайола колхозаши совхозаши. Цу тайпара хьал ла йиш йолаш дац.

Республика доалахьа, йоах дIахо докладчико, йоккхий къахьегама ресурсаш я, цхьабакъда, царех ма-боаггIа пайда ийбац. Статистика органий даннеех, Нохч-ГIалгIай АССР-е эзараш болча кхалнаха общественно-пайданеча къахьегама юкъе дакъа лацац. ХIара шера республика доазонел арахьа ахча дакха кIезига кхалнах дIаахац, шоашца лакхерча классашкара дешархой а болаш. ХIаьта цу хана промышленностен гIишлошъеченн мукъа я ялх эзар болхлочун моттиг. Къахьегалургдола нах промышленносте, гIишлошъечен юрта боахамеи юкъеозар экономически хиина ца Iеш, лоархIамера социально-политически декхар а да.

Технически Iалашо елга айденнадоллаше а колхозашкеи совхозашкеи шорттига лакхлу къахьегама овсарлеи производства рентабельности. Дуккхача боахамаша шерра-шера зенаш ду. Юрта боахам дIахо дегIабоалабара чIоагIа новкъарле ю колхозийи совхозийи кулгалхоша механизатораш, къаьстта кхалнахах, кийчбара, боаггIаш бола мах ца баро. Къайле яц, механизаторски кадраш тоъаш ца хиларах цхьайолча моттигашка юртбоахама техника болх ца беш латтилга, из бахьан долаш дикагIйола агротехнически ханаш туллийтилга.

Промышленносте санна юрта боахаме а кIезига теркам тIаухийт кхалнах бехктокхамерча гIулакхаш тIа уттабара.

Ховш ма-хиллара, боахама декхараш кхоачашдара, социалистически доалахье лораяра нах коммунистически дог-уйла йолаш хьалкхебара лоархIаме гIулакх да идеологически болх.

Докладчико белгалдоаккх, КПСС обкома X-гIа пленум хинначул тIехьагIа политикокхетам балара болх республике тоабеннилга, къаьстта кхалнаха юкъе беш бар. Боккха теркам тIаухийт коммунисташеи парте боацарашеи марксистско-ленински теори Iомаяра. Партийни, комсомольски дешара системе шерра-шера шоай идейнии политическии боарам лакхбу 9 эзар совгIча кхалсаго. Экономически дешара юкъеэзай 35 эзар совгIа кхалсаг.

ГIулакх деш я бахача наьха цIеношка цIен-поанощца, дукха бераш долча поанощца болх беш йола лектореш. ДукхагIа чакхъяха яьннай нохчийн гIалгIайн меттала лекцеши беседаши.

Республикански, городскойи районни газетий оагIонаш тIа радиои телевиденея передачашка хадданза хьахьоккхаш да общественно-политически вахаре, производстве кхалнаха лоацаш дола дакъа, шерра йоаржаю къахьегача кхалнаьха дикагIйола опыт. ЛаьрхIа кхалнаха вIаштIехьъяьккха «Шоана, кхалнах» яха радио-телевизиони передача.

Республика къахьегамхой вахара тешшаме юкъеювлаш латт керда советски обрядаши традицеши, саг йоалаяр-маьре яхар, керда Iодаь бераш торжественно дIаяздела, Советски Эскаре гIулакх де болхараш накъабахар, болхлочун цIи тиллар, иштта кхыдараш. Цу даькъе цхьайола дика опыт Iоаяьй Грозненски, Сунженски, Наурски, Шелковской районашка.

Цхьабакъда дийце мегаргдац националистически тIехьадиса гIулакхаш, алсамъяьккхан харцахьъяьккхан къаман уйлаш геттара дукха йоахалуш, политически кхетам лоха болча наьха психологех чIоагIа тувсалуш хилар. Из дага а кхоабаш, районии, юртий Советашка вIашагIъеккхача керда обрядаши традицеши вахара юкъекхувлара, дына культаех дола законодательство кхоачашдара йолча комиссей болх хьнарегIе бе беза. Царна ма-могга гIо де деза кхалнаьха советашеи цар активои. Из де деза дына фанатикаш, дына культай гIулакхаш леладераш, бусалба дына тоабашта санна керастачун организацешта а тIехьабараш шоашта хя а ховш кагирхой тувлабе, кхалнаха шоай Iоткъам лоаттабе хьнаре гIерташ хиларах.

Цигара хьадоагIаш да бахача наха, эггара хьалха кхалнаха, коммунистически сакхетам балара керттера декхар. ХIана аьлча, кхалсаг нана, къонача тIехьенна кхетам лур я.

Реакционни элементаш гIерт дынен тайпанеи тIехьадиса гIулакхаш дIа ца далийта, коммунистически моралаи советски правопорядкаи уж духьалъоттаде. Реакционни Iаьдалех чIоагIало а еш, цар кхелаш ю хьаьнала къахьегача наха, къоабалду пхьа лехар, мехкарий удабар, урдув далари эцари, дукха истий кхувлар, маьре аха ха яланза йола йиIигаш кхувлар, кхалнах наьна бокъонех бахар.

Халахете а, массанахьа а цIенхаштта духхьале яц цу гIулакхашта, эсала ю атеистически пропаганда, кхоачам болаш бац ды лелаберашца, къаьстта лоамарой кхалнахаца, къаьст-къаьста беш бола болх. Алхха цунца мара кхетаде йиш яц цхьацца болча дезалаша саг йоалаяр-маьре яхийтар ЗАГС-а органашка дIаяздар теркал а ца деш, шарIа IаьдалагIа чIоагIдеш хилар, хIаьта цо боахама доал дара даьхе кхалнаьха йизза бокъонаш хилийтаяц.

Иштта, милице Ленински райотдела болхло Хидаев Эскар Эльмурзаевич шин сесагаца Людайца массехк шера ваьхар регистраци ца еш. Ши бер хьахиннал цар. ТIаккха советски законодательство лоралярга ше хьежаш хила везача саго, шарIа IаьдалагIа сесаг ют, цунгара бераш хьа а даьха цIагIара арайоаккх. Административни органаш юкъеяхкача мара бераш наьнага дIададанзар.

Город Грозенерча № 2 йолча кирпишкаш еча завода болхлочо Усманов Зортас, 27 шу даьннача къонача саго, дизза саг а йоалаяьй ше истий мел кхувлар шарIа IаьдалагIа чIоагI а даьд. Шин тIеххьара сесаг Масаева Макка бераца цIагIара араяьккхай цо, боахам биикъа а бац бер хьалкхедара алиментaш тела а тигадац.

Маьре аха ха яланза йола йиIигаш-дешархой маьре дIатийна моттигаш алсамйиннай Шалински, Урус-Мартановски, Веденски, кхыйолча районашка, цо тешал ду партийни организацешa, административни органаша, халкъа образоване органаша бахача наха юкъе беш бола кхетам балара болх лаьгIбаь хилара.

Халахете а, белгалдоаккх докладчико, цкъаза вай общественни организацеи, административни органаш дукха сагота Iоацаш хьеж советски законаш телхадарга, ира политически мах бац цу зуламий, массанешта дIа а бовзийташ гучабахац цар тIехьадиса гIулакхаш леладераш, бахаш бола нах кхоачам киллал дIаккхетабац дезалахи саг йоалаярахи-маьре яхийтарахи долча советски законодательствах.

Кхалнаьха советаш декхарийла я бахача наха юкъера кхетам балара болх чIоагIбе, саг йоалаяр-маьре яхийтар, керда Iодаь бераш торжественно дIаяздайта гIерта, наьха сакхетам чу диса дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала хьнарегIа къовсам лоаттабе. Цар декхар да кхалнаха идейни кхетам балара ма-могга гIо дари кхалнаьха-ладувгIарий профессиональни гIулакхаш теркал а деш лакхача идейни боараме лекцеши беседаши чакхъяхари.

ЧIоагIа мах болаш да коммунистически кхетам луча кхалнаьха лоархIам лакхбар, хIара кхалсаго вахаре, къахьегаме шин моттиг хьалахарген шин кхела йизза да, коммунизм хьнаре хьалъер цунах хиларген кхачар.

Докладчико белгалдоаккх, республика халкъа боахам дIахо дегIаакар вайх хIаранечун коммунистически сакхетама боарамах тийша хилар. ХIапэ, нийслагIча пятилетка юхьигага вай дIакхоачаш латтача хана, хIара производственни коллектива чIоагIа лоархIам болаш да ше баьча балха итогашка хьажар, дIахо дикагIа мел долчохи хьалха латтачохи пайда ийбар адамийн материальнийн ресурсаш тIеххьарча шерен ерригача пятилеткан плановн заданеши социалистически декхараши дизза кхоачашдара ма-йоаггIа вIаштIехьяхар.

ДIайолалу докладах йола прениеш. Къамаьл де дош лу Социалистически Къахьегама Турпала, КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара В. Г. Табацковайна. Дунен тIара дика мел дар кхалнаьха цIераца дувзаденна да, йоах цо. Нана оал вай Даьхенах. Йижарий-Советий мехка республикех. Кхалсага хетаю стихаши ашараши. Хьожаргда вай гонахьа: массанахьа а — болх мел кхехкача — кIаьдлуш доаца кхалнаьха кулгаш. Кхалнаха лоаладу болат, трактораш лехк, сигала ух, баламах балам а теха болх уж даьшца, вежарашца, моарошца. Дерригача дунен тIа йовз кхалсага-космонавта Терешкова Валентинай цIи. Кхалсагах доаллаш да сийлахь-доккха ше ца кхояр. Кхалнах - революционераш, декабристий истий, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема турпалаш — уж деций тара хила гIерта мегаргдола масалаш!

Вайцига, Советски мехка, кхалсаг-къахьегамхо, кхалсаг-нана цIаккха ца лаьттача тайпара лакха латт. Ленина сатийсад хIара кухаркас паччахьалкхенна доал дергдолча ханага. Цо сатийсар кхоачашхиннад. Iаьдала лакхехьарча органашка ба станокашкара, колхозий кхашкара къахьегамхой-кхалнах.

Тха районо доккхал ду доярках Габараева Елизаветах, Нагуманова Галинах, Шпырко Раисах, Кулешова Мариях, Сотникова Варварах, Карамагомедова Байжатах, Ансарова Айзанах. Царех а хьайбаш леладечара дуккха кхыболча къахьегамхой-кхалнахах а доккхал ду оаха. Царех дукхагIбараш шоай пятилетка кхоачаш а яь тIайоагIачун чотах болх беша парте XXV-ча съезда къахьегама совгIаташ кийчдеши ба.

Диъ шу юрта боахама аьттув боацаш хиннадале а, районо ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, тха, шура йоккхара пятилетка. Цунна юкъе тха сийдолча кхалнаьха доккха дакъа да. Цхьабакъда бехктокхам бизза кхета я беш, ала доагIа, кхы дукхагIа а де йиш хиннилга. Новкъа дар да района юрта боахаме, гIишлон организацешка кулг-кара ду балхаш хIанз а тIехь дукха хилар. Района юрта боахама керттера дакъа да хьайбаш леладар, хIаьта хьайбаш леладерий къахьегам цхьаццайолча моттигашка мара механизаци яь бац. Кхыметтел комплексашка а комплексни механизаци яц. Кулг-кара ду балхаш дукха да баьцадаарий, комсий бешамашка. Ма-доаггIа теркалдац къахьегамхой-кхалнаьха санитарно-бытови хьалаш.

Геттара кIезига ба кхалнах-механизатораш. Техникана ремонт яри гIулакх делгеи прогрессивни хьисапе вIаштIехьдоаккхилга мела лел. Массанахьа бац мастераш-наладчикаш. ХIаьта уж болча а хьалхарча аргIа ремонт яц кхалнаха болх беча тракторашта.

Б. Муртазалиевас, Ачхой-Мартановски районерча «Самашкинский» совхоза трактористкас, съезда делегаташта доккхал а деш дувц мел иразе хиннад шин вахар къахьегаме шин моттиг хьа миншта лехар. Юкъера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа цон цуп нешас Э. Менгиевасен механизатораш хила лаьрхIар. Цхьаццабараш цун раьза бацар, духхьал маIача наьха долча гIулакхха мехкарий тIаберза хьашт дац, йоахар цар. ХIаьта а шоайчун тIара балансар мехкарий. Халонех ца кхераш, техника керзае, юртбоахама производства лоархIамерча участкашка балха а баха, кхалнаха фухха а карагIдаргдолга дIагойтаргда вай, яхаш зале багIараш тIахьех Б. Муртазалиевас.

Ше къамаьл деш лоархIамера дешаш хьоахадир **З. А. Яндиевас**, гIишлони гIишлон материалий промышленностен болхлой профсоюза обкома председатела. Иштта цо дийцар гIишлошъеча организацешка бехктокхамерча балхаш тIа кхалнах кIезига ахийтарах. Кулгалду кадраш хьахоржача дувлийтача гIалаташеи кхалнах бехктокхамерча гIулакхаш тIа кIезига ахийтарои гIишлошъеча дуккха дешаш нийсса къестадара новкъарле ю.

Т. У. Махмудхаджиевас, ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара, дувц Нохч-ГIалгIайчен къонача кхалнаьха-къахьегамхой производственни толамех, ахаш гаргга мехкарех латташ йолча 533 комсомольско-кагирхой бригадаша КПСС XXV-ча съезда ма-доаггIа накъадахара тIехь къовсам лоаттабеш хиларах. Ши эзар совгIча къонача производственницаша нийслагIа пятилетка кхоачаш а яь хургйолчун чотах къахьег.

Областной комсомольски организаце теркама юкъмоттиге латт, йоах дIахо нов. Махмудхаджиевас, КПСС обкома X-чеи XIII-чеи пленумаша хьалхашка оттадаь декхараш: кагирхошта идейно-политически, патриотически атеистически кхетам балар дIахо а чIоагIдар, хIара зIамига саги йоIи кIоаргга идейни тешам болаш, общественни вахара явленешта классови хьисап де ховш бар, цар къахьегамеи общественно-политическии хьнар лакхдар. Цхьабакъда вайна дика гуш да кагийча кхалнахаца вай беча балхах доахка кхоачамбоацараш а. Масала, кIал истий болча маьре ухачарна юкъе, вайна долча эхьа, комсомолкаш а ба. Ледара лелабу мехкарийи къона кхалнахи, къаьстта нохчехи гIалгIаехи бараш, политическии юкъараобразовательнии дешара тайп-тайпарча довкъошка, интернациональни доттагIала клубашкеи художественни самодеятельноста кружокашкеи юкъеозара болх.

Кхалнаьха-мехкдаьтта чакхдоахарий сийдолча гIулакхех дийцар съезде **В. Г. Ржевскаяс**, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода прибориста. Ии. Ткачевай, Кольцовай, Гациевай, кхычар рационализаторски предложенеша арахецача продукце дикал айе, мехкдаьтта продукташ дIа-хьа ахийтара сухал Iаккхье торо елар, аьлар цо.

— Аз доккхал ду се коммунист хиларах, сай, лоаман кхалсага, кара техника хиларах, — шин къамаьл иштта дIадоладир Грозненски районерча «Горячеисточненский» совхоза цIи хезача комбайнера **К. Дудуркаевас**. — Вай башха-дикача къахьегамхошта-кхалнаха хьалхашка, тахан укхаза яьхача дIайхача дешаел, тийннача зизаел совгIа, корта техача а дукха дац. Массанена ма-хой маIача наха нийсса колхоза е совхоза кхай тIа къа а хьегаш, кхалсаго цIагIа мел волчоа сискал уттаелга, цIагIа цIено елга, бераш кийч а деш, школе ухийтилга.

ДIахо К. Дудуркаевас дувц вай республике кхалнаьха механизаторий болам баржарах, цунна дегIаха новкъарле ечох.

— Терешкова Валентинайх тийша космически кема дитадар. ХIаьта тха совхоза кулгалхой кхалсагах тийша чархаш йоакха трактор дита кхер, — аьлар цо.

Республика хьехархой коллектива хьалхашка латтача доккхийча декхарашта хетадир шин къамаьл **Е. М. Калашниковас**, НГIАССР просвещене министра заместитела. Берригa кхалнах хIара беро школе дешаргдолаш къовсам лоаттабе тIахьийхар цо. Хоадаб боллаш духьалдовла деза вай маьре баха ха яланза бараш дIателара, дIаяхача замах юхедисача моллгIча вочагIулакхашта.

Лоаман кхалнаха йоккхача болхлой коллективах доаллача беркатах, вахарера шоай моттиг лаха цо царна деча гIонах съезда делегаташта дийцар Назрановски трикотажни фабрика директора **В. Н. Эльджаркиевас**.

Ф. С. Цуровай, КПСС Сунженски райкома секретара къамаьла теркама юкъмоттиге латтар района къахьегамхой-кхалнаьха производственни гIулакхаши бахача наха, къаьстта кхалнаха, коммунистически кхетам балара дешаши. Халахете а, царех берригаш а мукъабаьннабац, сага общества хьнар дола доакъашхо хилара зе деча, дына а дIаяхача замах юхедисача кхыдолча а воча гIулакхех. Цу хьакъехьа хIанзчул тIехьагIа дукха болх бе беза.

Теркам тIабахийта ладийгIар съезда доакъашхоша летчика - инструктора **Л. А. Битаровай** (дуккхачарна Насуханова Ляля санна йовза из) къамаьлага. Цо дийцар ше авиаце йоалаяьча наькъах, советски кхалнаьха иразерча вахарах. Нагахьа санна шоашта дезар царна къаьгга гуш дале, халонех ца къехке, тIехьадисача Iаьдалашеи традицешеи къовсам лоаттабой, царна дагалаттар массаза кхоачашхул, аьлар цо.

Ф. Г. Оздоевас, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета кафедра заведующе дийцар нохчехи гIалгIаехи болча кхалнахах - Iилмай кандидатех, царна Iилма даькъе карагIдийнарех.

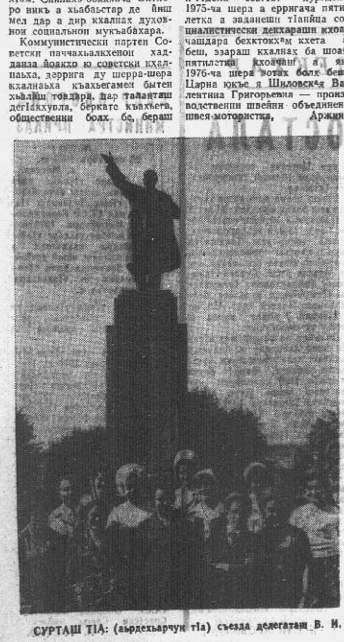
Вуза хьехархочунна тIехьа къамаьл ду производства командира — Грозненски районерча «Юбилейни» совхоза баьцадаараш лелаеча бригада бригадира **П. Х. Хусановас**. Шин декхар дика кхоачашдаьча саго санна дувц цо бригада гIулакхех, вай истола тIа керда баьцадаараш хилийтара шоаш ца кхобеш шийца цхьана къахьегарех. Бригада цIерагIа цо дош лу пятилетка тIеххьарча шера планаш кхоачашъяра шоаш дерригa де мел дезар дергхиларах. Съезда трибуна тIара яхье бех цо «Предгорный» совхоза кхалнах.

Лакхара поэзи шоашца йолаш хинна ца Iеш вай тахан арча деной кIоарга хьаькъал доалла бакъдар, советски кхалнаьха иразерча даькъах бакъдар доалла дукха цифраш йоалае йиш яр, аьлар Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союза правлене председатела, поэтессас **Р. С. Ахматовас**. Ала йиш я мел миссел кхалнах — Советий депутаташ, Iилмахой, лораш, орденаш лелаераш ба вайцига. Уж йоккхий, дег чу ювцаргйолаш цифраш хургьяр. Цхьабакъда, уж йоала ца еш а Iе йиш я. ХIана аьлча вай дIа мел хьежача вайна гонахьа кхалсаг я. Хьаькъал, хьнар долаш йола из я цехе, лабораторе, бухгалтере, операционни истола юхе, Iилман совете, комбайна ко бе доаллаш. ХIаьта шин гIулакх, массаза а яхар мо, дизза кхоачаш а ду цо.

Историцара вайна хов мел хала хиинаб эрсий кхалнаьха духовни мукъабовлара никъ. Цул а мел халагIа хиинаб из лоаман кхалсага! Даьлага деш хиннача дехараштa, цунга кхайкаш оалаш хиннарашта юкъе шин къаьстта моттиг йолаш я укх тайпара «маIача наьха» формула. «Хоастам хилба хьона, даьла, Iа сох кхалсаг ца яь». Мел гIайгIен цатомашии лоамарочун цIагIа чудоаллар йоI ярца цхьана!

ДIаухар итташ шераш. Эрсий кхалнахагара масал а эцаш вахара нийсача наькъ тIа баьлар лоаман кхалнахах дуккха дукхагIбараш. Уж мукъабийлар боадон, цадешара, тIехьадисача гIулакхий Iоткъама кIалара. Ленина парте массаза кхоаненга вуга никъ а хьехаш, сердалонга, иразага дIахьалха кхийлаб уж.

Съезд чакхъяннай Коммунизм хьалъяр духьа латтача къовсама шоашта ховш мел дари дегай йIовхали дIаяла кийча хилар дIа а кхайкадеш, делегаташа цхьабарт болаш тIаэц республика берригача кхалнахага дола кхайкарал. Цу тIа цар тIахьех нийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяраи хьамсарча Коммунистически парте XXV-ча съезда ма-доаггIа накъадахараи дерригa низаш тIадерзаде.

СУРТАШ ТIА: (аьрдехьарчун тIа) съезда делегаташ В. И. Ленина памятника юхе; (аьттехьарчун тIа) съезда заседане зала тIа.

В. ЮНЦЕВИЧА суртащ.

ДЕПУТАТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

НАЬХА ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ

Наьха тешам боларал дезатІа цхьаккха а хІама дац сага. Иштта деза да цунна шийх бенна тешам боа ца бар а. Уж я халкъо хержача викалий — вай депутатий оамал, керттера белгалонаш. Царца дагабоал къахьегамхой шоай вахаре нийслуча хІамай хьакъехьа.

Дахкильгов Мажита йоІ Лемка укх пятилетке хьалха латтачарна юкъе йолаш хьайоагІа. Цхьабараштa аттa карагІдоал аьнна хет из. Бакъда саг толамга вуга никъ цхьатарра бац, хІана аьлча цхьавар кІезиг-дукха ше балха вола производство хьалхагІе Іомаяь кулга говзал йолаш хул, хІьата шоллагІвар—духхьашха болх бе волалуш. Из кийчо хилча аттагІа да говзал караерзае, хало эшае. ХІьата Лемкайна ше ТІой-Юртарча «40 лет Октября» яхача совхозе балха яха дика дага доагІа. Цу хана атта дацар дай-нанел дозцаш виса ши воша кхаба. Дешаш мара ца хиннача цун вахара, къахьегама гІулакхаш кІезига довзар. 1966 шу даллалца болх бир цо совхозе.

Цу шера духхьашха ше болх бергболча цехе дІачуяхар Лемка. Еррига а оборудоване хьалйиза хинна цех яьсса яр, кІезига нах бар. Лемкайна уизара хетар цига латта йоккха станокаш, машинаш, цар деш дола таташ. Цу станокашта юкъе гІолла гобаьха чуяхар Лемка. Шин вежарашка дІадийцар шийна дайна сурт, дІахайтар ше цига балха яхарах йоккхий еш йоацилга.

— Хаций хьона, хІанз мара болх бе йолалуш мича латт из завод, — аьлар вежараша Мухарбикех Хьамидех. ДІаяхай а алалехьа деррига вІаштІехьдаьнна хилийта гІертилга нийса дац. Цунах-м йоккха завод хургья йоах наха. Хьо санна цига хьа а ухаш вІашагІкхеташ боагІа цига нах, коллектив.

Цу хана цаІ автобус, машина яцар цу предприяте. Юрта бахараш ше-шийна нийсъеннача машинаш тІа, вордаш тІа а хувшаш ухар балха. Назране чубахачарна аттагІа дар. Уж ерригаш а юххьанцара халонаш яр. Из завод ІойІиллача денз цига болх беш хьайоагІача Лемкас йизза Іайшар уж халонаш. Шин бетта мара баьзар цо болх ученица йолаш, дика опыт йолча мастера Нальгиев ИбрахІима Увайса Іомайир из.

— Сона цІаккха вицлургвац из,—йоах Дахкильгова Лемкас, — хІана аьлча, цунгара Іомайир аз а хІанзара сай говзал. ХІара дийнахьа шин опыт хьалуш, еха станок наладчикага ца хьежаш тоае а Іомайир.

Цул тІехьагІа ялх бетта бир цо йоккхагІйола мастер йолаш электросверлильни машинка оатхалаш хьаеш йолча литейно - прессови участке болх. Цу хана директоро Мальсагов Арсмака еннача рационализаторски предложенех завод йоласлар ток чакх ца йоалийта шестеренка шоай заводе хьае. Из яр хала операци, дика опыт йолаш хила везар цига къахьегаш вар. ХІара дийнахьа дукхагІа арахеца езаш яр шолха изоляци йола электросверлильни машинка ИЭ1031. Шийна цига хала хургдолга ховшехьа а атто ше ца лийхандаь цига балха яхар Лемка.

Из чоалхане оатхал еча къахьегаш я цеха болхло Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Дахкильгова Лемка.

Цхьан дийнахьа йовзанзар балха къайленаш. Денгара — денга ший говзал лакхъеш, производство кІоаргагІа йовзаш хьайоагІа из. Юххьанца чоалхане боаца болх беш дІайоласлар. ЦхьабакъдамоллагІа шийх тийша дола гІулакх цІенхаштта кхоачашдеш, ледар ца дуташ яр къона йоІ. ХІана из коммунистически къахьегама ударник я, цо беш бола болх чоалхане а, бехктокхаме а ба. Атта дац бІарчча сменагІа, йІайхача ши бІаь - кхо бІаь тони низ болча гидравлически пресса юхе латта а, смении нормаш тІехкхоачашъе а.

Цхьабакъда, цехе хьалхара моттиг дІахецаш яц депутат. ХІара бетта нормагІа 120 шестеренка е езача 270—300 шестеренка прессовани ю цо. ОТК болхлоша тІахьожам боацаш дІа а эц цо кийчъяь продукци.

Лемкай кулг бІубенна лел, шаьръеннай цун говзал. ХІара сменагІа ший норма дуккха тІехкхоачашъяь мара цІайодац из. Пятилетка хІара шу лакхача хьоккхамашца чакхдоаккхаш хьайоагІа Лемка. ХІанз из болх беш я 1976 шера чотагІа. Дукха ха я цо пхе шера задани кхоачашъяь.

Хозача гІулакхаша, дикача оамало наьха тешам болийт. Цудухьа дукха ха йоацаш Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ оттабеш эггара хьалха цун цІи яькхар заводерча болхлоша, инженерно - технически болхлоша. ХІьата 15 июне халкъа кандидаташта тІехьа кхадж тоссача хана шийна тІадилла декхар цо кхоачашдергхиларах шек ца болаш из хьаллаьцар завода болхлоша санна, районе бахача наха а.

Коммунистически къахьегама ударник я Лемка. Атта яьккхаяц цо из цІи. Цул совгІа завода Сийлен книжка тІа йихьай цун цІи. Шийна уллув къахьегаш боахкача новкъостий гІулакхаш теркалдеш я Лемка. Даим цар балхага бІарг локкхаш, эше гІоде оарцагІйоалаш хьайоагІа из. Дика хет цунна шин новкъосташа дика болх беш хилча, ХІьата уж хІара деппа дукхагІа а хул.

Царех цаІ я Борова Дугурхан, из цун хиппа ученица я. ХІанз йоккха башха-дика говзанч я. Балха опытага, хьинарга диллача цул тІехболаш дукха болхлой хургбац хьаштдале республика литейно - прессови цехашка а. Цо кулгаллеш йола бригада коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеш я. Цун бригадера хІара болхло сменагІа йола нормаш 130—150 процент кхоачашъеш ва. Сов дика болх барах Дугурхана май бета карара-кара тела цІе вымпел еннай. Къахьегама ЦІеча Байракха орден, дуккха мах бола совгІаташ тийинад.

Хьалхара моттиг яьккхачарел тІехьа ца биса гІерташ болх беш ба цун ученицаш хинна Мацпева Лида, Экажева Залихан. Цар а шоай смении заданеш 120—125 процент тІехкхоачашъю. Цул совгІа кийчъяь продукци дикен тІехдикен мара а хилац.

ХІара болхлочоа дика хет Лемка ше-шийна хьатІаеча. ХІана аьлча, цхьа хьехар ца деш, цхьа гІалат ца лохаш а из дІа мишта даккха деза хьа ца оалаш а дІайодац из.

Партийни, профсоюзни организацеша тесса дитац мехкараштa карагІдувла гІулакхаш, цар зІамига а йоккха а къахьегама котало. Къаьстта теркал ю цар Лемкай балха говзал. Каст-каста цун къахьегам зувш хул завода партбюро секретарь Точиев Башир, профсоюзни комитета председатель Евлоева Валя кхыбола кулгалхой, специалисташ.

Цул совгІа Лемкас хьинаре дакъа лоац общественни вахаре. Из каст-каста го йиш я директора кабинете, партийни комитете, рабочкоме, мукъача хана кхалнаха юкъе.

— Дукха ха йоацаш ши путевка мах боацаш елар тха цеха, — йоах цеха начальника Чахкиев Яхьъяс, — хІатІа а сна аьлар сога Лемкас:

— Царех цхьа путевка Амсадоева Дибихана яла еза. ХІана аьлча ийс бер кхедеш йоаллаш саг я из, цул совгІа балхаца дика лоархІаеш а я.

— Иштта хьожайир оаха Дибихана путевка.

Из дар Лемка дика депутат хиларах тарра, нахага хьожаш, царна фу эш, миштa вах хьожаш хилара тешал. Цул совгІа нахагара доагІар хьадеха а хов Дахкильговайна Собранешка бувц болх эсала лелабераш. Дукха ха йоацаш наладчикалла болх беш вола Нальгиев вийпар цо, тІехьарча хана геттара гол воалаш латт яхаш. Цунца волча хана хьехардеш къамаьл дир. ХІанз болх дуккха дикагІа бу Нальгиева. 30 процент лакхъеннай цун къахьегама овсарле.

Иштта къамаьл хилар экономистаца Акиев Русланаца, дена баьча балха график оттаяра.

Пенгазет ханнахьа арадувлийтара болх вІаштІехьбаьккхар депутата. «Литейщик» яха из пенгазет хьалхагІа цІей долча деношка мара арадийцадеце, хІанз хан-ханнахьа арадувлаш да. Балха тІехьабусарий цІераш хьалъеттилга а Лемкас вІаштІехьдаьккхад.

Массехк шера цехови комитета член хиннай Лемка. Вахара бытови сектор лелаяьй. Квартира яь аьнна заявлени мел еннача сага гІулакхаш къестадаьл, вахa моттиг, дезал, кхыдар. Цул тІехьагІа акт я оттайий заводской комитете дІалора из гІулакх.

Хала кхийнай Лемка. Геттара кагий болаш, да-нана доацаш бисар уж. ЦІен йоккхагІа Лемка яр. Хила езача нана а йолаш, везача да а волаш шийла зІамагІвола ши воша кхевир цо. ХІанз шаккхе балхаш тІа ба. Кулбужев Мухарбик Юрта Совета секретаралле, шоллагІвола Хьамид Белгородски областе экспедиторалле. ХІьата ше ялх бера нана я Лемка. Бокъонца бола Даьхен патриоташ болаш кхебу цо шийн дезал.

Иштта наха накъайоалаш, кулгалхоша а новкъосташа а лоархІаши сий деши саг я Дахкильгова Лемка.

А. САГОВ,
тха собкор.

Пятилетка къона гвардейцаш

Комсомолец Николай Судариков

Школа йисте ма-яьккхе а вера итт шу хьалха Ленински комсомола цІерагІча московски автомобильни завода коллективе Судариков Николай. Болх бе волавелар инструментальни цехе, специальность Іомайир. Къахьегама биографе юхьиг — цун ханарча кхы дуккхабарий санна я. Цул тІехьагІа — Советски Эскаре даь гІулакх а. Шин заводе 1970 шера юха цІавера из. Штампайн пресс-формайч цехе сихха Іомайир слесаря-разметчика говзал, лоаццача хана лаккхарча класса специалист хинна дІаотта мегар.

1974 шера -октябре кхоачашйир коммунистически къахьегама ударника комсомольца Судариков Николая пхе шера план, хІьата хІанз кердача, иттлагІча пятилетка чотах толаме къахьегаш а ва. Де а доагІаш сий ду цуч цехе, ший опыта знанеши камаьрша дІател къонача производственникашта, боккха общественни болх беш ва. Дуккхаза участка групкомсоргалла хийржав из, хІаьта цо кулгаллеш йола комсомольски группа инструментально-штамповн производстве толашагІа лоархІаш а я.

1975 шера Н. С. Сударикова кхы цхьаькха а доккха, цунах тешам бена гІулакх тІадиллар — из хержар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла. Производстве хьалха латтачоа пятилетка заданеш кхоачашъеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена орден еннай, 1973-чеи 1974-чеи шерашка «Социалистически яхье котваьннар» яха знакаш еннай. ХІанз завода ерригача коллективо а санна КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте латт из. АЗЛК болхлоша лаккхара социалистически декхараш тІа а ийца, шера планал совгІа ши эзар «Москвич» яха автомобиль арахецен 2140, 2138 моделех йола машинаш хьаелга карадерзаден лаьрхІад. Хургйолча машинашта штампаши кхыйола оснасткен кийчъеш ва Судариковн цун новкъостийн. Парте съезда баха мабоаггІара накъабахара яьржача яхье коммунистически хьисапе къахьегара хьоккхам телаш болх бу Судариков Николая.

СУРТАШ ТІА: 1). Коммунистически къахьегама ударник, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Судариков Николай (лохехьа).

2). Балха смена чакхъяьннай. Хоза да-кх цІеннача «Москвичашта» юххе гІолла дІаводаш. Уж хьаеш къахьегача дакъа лаьцад Н. Сударикова а (лакхехьа).

В. МАСТЮКОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ДЕРРИГАЧА ВАХАРА ГІУЛАКХ

Советски Союза Маршала А. М. Василевске 80 шу дизарга

1942 шера сентябрь бар. Хален бирсен ха яр из советски мехка. Фашистски бІу Москвана 100—250 километр мара гаьна боацаш латтар. Ленинграда го баьбар цо. Къилбаседа Кавказа лоамашта юхе тІом болабаьбар. Деррига дуне сакъайла ладувгІаш дар Сталинграде лаьттача боккхача бирсача тІемага. Миллионага дІакхоачаш йола фашистски бІун группировка Волгана тІакхача гІертар город лораеш лаьттараш цу чу кховсар духьа. Иштточа денош, фронте событеш дегІа ахаро Советски Эскара дикага даха дог долаш хІама дац аьнна хийттача, дІахо стратегически оборона лелаяьза ца йоалаш хиннача хана, контрнаступлене плаи оттае болабелар Москве Лакхехьарча Главнокомандоване Ставке. Из план кхоачашъярах дунен берригача шоллагІча тІем тІа овлангара гола тохар хилар. Плана авторех цаІ 1943 шера феврале Советски Союза Маршал а хинна дІаэтта Александр Михайлович Василевский хиннав.

Нагахьа санна кхыметтел А. М. Василевске «гІулакхаш даьча списка» тІа кхыйола, кхы кІезигагІча лоархІамера операцеш хиннаецаре а, цун цІи даим тІема искусства исторена юкъегІоргъяр, хІана аьлча 330 эзар долча фашистски эскара го баьчен хІьата цул тІехьагІа из хІалакдьчен Сталинграде яьккха Котало полководца говзала образец а хинна дІаэттар.

Сталинграде контрнаступлении е аьнна баьча соцама ларде уллар-хьал кІоаргга довзари бокъонца цун нийса мах бари, фашистски наступлени кхы дІахо яха низ боацача яьнна ха а городера кхы меттахьа ца боалалуши мел хинна а лоархІам бола резерваш йоацаши болча моастагІчун бІуна хІалакбеш хІама тохара хиланза даргдоаца низаш вІаштІехьдаьнна ха гІалат ца воалаш харжа хар. Волга тІа лаьттача тІем тІа моастагІчул тІех дацар Советски Эскар нахага, техникага, герзага диллача. Цхьабакъда командоване тІема хьакъалца лостам балар бахьан долаш цу тайпара совле вІаштІехьъяьлар керттера хІама тоха лаьрхІача моттигашка, хІаьта дикка доккхача даькъе толам балга цу гІулакхо Іалаш а дир.

А. М. Василевске полководца талант, организаторски кхетам Сталинградски тІем тІа гучабаьнна Іийнабац. ТІема шерашка Генеральни штаба керте лаьтта из юкъарчел доацпаш гІулакх долаш вар советски бІуво чакхъяьхача ерригача йоккхийча операцешца.

1945 шера бІаьстан юхье по команда еш хиннача бІуво Іалаьмате чоалханеча хьалашка Малхбоален Прусее къаьстта чІоагІа оборонительни гІирсаш доха а даь Кенигсберг хьаяьккхар. Кенигсбергах Германе исторе чухь эггара дикагІйола крепость а «цхьанна тайпара йоаккхалургйоаца немецки денала бастион» а лоархІаш вар Гитлер. ХІьата а, советски бІуво еттача хІамашта кІал диь да далалехьа ежар «йоаккхалургйоаца» чІоагІале турпал штурм яр бІахьан долаш.

Василевске цІераца ювзаенна я милитаристски Японешa а яь советски бІуво яьккха котало. 1945 шера аьхки Дальни Востоке Советски Герзашларча Низий Керттерча командованена кулгалдеш вар из. Советски бІуво 23 дийнахьа парх аьнна дохадир миллиони японски Квантунски эскар. Боарам боацаш чІоагІа а сиха а, моастагІчун бІун ерригача группировкана бокъочца гобарцен хІалакьярцеи чакх а йоалаш теха хІама яр из. Дальни Востокера кампани белгалъяьлар моастагІчоа вагалдоацаш, шерра дІайоллаларца, дерригача низийн средстваш бІуя тайпай бузам нийса вІаштІехьбаьккха хиларца, хьалхашка оттадаь хинна декхар кхоачашдар духьа из берригa низ цхьана тІалалларца. Цу дерригача хІамашкара хьагуш яр Квантунски эскара духьаларча операце план оттаеча дакъа лоацаши чакхйоаккхача кулгалдеши хиннача маршала Василевске полководчески «почерк». Белгалдоалаш да укх тайпара хІамаш: операци йолалургйола ха къоастае хайналац японски командованена, цунна вІалла дага е хиннадац советски наступлени августе, догІаш дехача хана ола лург ма-йий аьнна. Цхьабакъела моастагІчоа дагалдоацача моттиген ханеи наступлени елга. — бокъонца вола полководца принцип.

«Дерригача вахара гІулакх» яхача шин книжка тІа А. М. Василевске дувц полководчески къахьегама башхалонаш стилахи. Знанеши опыти йолаш, оперативно-стратегически хьала нийса мах бе, аьттув болчен моастагІчоа дагадоацачен тайпара гІулакх чекхдаккха, ерригача штабашка цхьана чоалханегІа йола цхьабакъда шаблонни йоаца чакхйоахача операцей планаш кийчъе, баь соцам кхоачашбара сихха нийсен бІу кийчбе ховш бар советски полководцаш, яхаш язду цо.

Полководца гІулакхий толама хоадамболлаш бола бустам ба, Василевскена хетачох, фронтийн эскарийн стратегически операцей декхараш кхоачашдара искусство. ТІом латтача юкъагІа толаме оборона лоаттаярен цун лакхера форма — контрнаступлени ярен говзал Іомаяьй советски военачальникаша. Наступленеш яра стратеге образецаш гойтар цар, дика Іомайир наступлене эггара хоадамболашагІа йола форма — моастагІчуи йоккхий группировкаш хІалакьяр духьа гобар.

Василевский мел вовзачоа дика хов цІаккха а со аьначара уйла йолаш из воацилга. Шаккха а цхьанна хІаманна а ше хьалхаваьхавац цо, ший лоархІам белгалбаьхабац, пудухьа, кхетадеш да, советски полководца гІулакхаш ше дувцача хана цунна ше дага ца хинна хилар. Шин доттагІийн коллегаши хиннаб цо бувцараш. Цхьабакъда, массава а цхьаннеца чулоацаш цо диллача советски полководца портретага хьежача хана сона бІаргагу маршала Василевске ший оамалаш а. Низ болчен къизачен моастагІчунца герз кара а ийца лоаттабаьча къовсама эшаш мел хинна хІамаш шийх доахкаш вар из.

Къаьстта ала безам бар са маршал Василевский мишта саг а военачальник а хиннав хьахьокхаш долча шин гІулакхах. Коммунист, дог тийша ленинец, мел лакхерча гІулакха тІа из хиннавале а, А. М. Василевский цІаккха а лаьттавац салташка долча аламашта лакхе, массаза а дуккхача царна юкъе, айхагІча тайпара царца вувзаевча хиннав из. ТІема шерашка аз команда еш хиннача 65-ча эскаре ше веча, эггара хьалха, воддаше а салтий болча водар из, царца къамаьл дора. ГІулакхий лоаме дерригача кІаргаш тІа гІолла урагІвахача, бе-беча ханашка ротана, батальона, полка команда еш хиннача А. М. Василевскена дика довзаш хиннад бІухочун вахар, цун хьашташ. Цу оамалаша йиш хилийтай цунга ше Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема керттера турпал аьннача мугІарерча салтечоа дегІала вака.

Василевскена мутІахьа ву цунах доахкача бокъонца волча сага гІулакхаша а эзело а. Лехача цхьаккха моттиг корайоагІаргьяц цхьанна а сага шийна карарчарца из гІожа хинна, царна тІачайха: шийна нийсса, юкъарча гІулакха шин гІончий лоархІар цо уж. Тха массане а дегаш айлора Ставка викал А. М. Василевский 65-ча эскаре гучаваьлча. Наьха дегаш ураоттаде, котбаргболгах цар бІуболийта ховра цунна.

...1975 шера 30 сентябре 80 шу дуз маршала Василевске. ДІаьха-вахар дІадахад. Цхьабакъда сага вахара дІоахал шерашца а ца дусташ, гІулакхашца дусташ да. Лакхехьоахадир вай, А. М. Василевске шийна дагадоагІарий книжках «Дерригача вахара гІулакх» аьнна цІи тилла хилар. Из гІулакх а хинна дІаэттадар социалистически Дай-мохк лорабелга, Герзашцара Низаш хьалделген цар тІема низ чІоагІбелген. 80 шерах 55 Советски Эскара мугІарашка гІолла чакхдаьннад. Из массаза а хила з хиннав, хІанз а ва цун тешаме салте.

Маршала 80 шу дизара юбилей езъю советски халкъо фашизм эша а яь Котало яьккха из яьккхара юбиляро Іалаьмате дукха хІамаш даь йола котало яьккха 30 шу дузача шера. Цудухьа берригача советски наха, А. М. Васлевский хьоашал тІехь вовзаш а тІема шерашка цун гІулакхех вовзаш а мел бараша дег гІара лаьцъала вуаш вокkха советски полководеци турпали, унахцІенен аьттув болаш из вахар лов царна.

П. И. БАТОВ,
эскара инарал, шозза Советски Союза Турпал.
(АПН).

ХАЛКЪА ГІУЛАКХ ДЕШ ХИЛА ЕЗА КУЛЬТУРА

КІиръяь «массане а культура» хьакъехьара тезис кхайкаю Малхбузен идеологаша, буржуазни культура къахьегамхой гІулакх дегІаух, цунна карагІдувлараш тІа-тІа дукхагІа берригача нахага кхоачала гІерташ.

Бокъонца долаш дар иштa долий, буржуазни культурал сенца белгалйоал социалистически культура? АПН корреспондента ше еннача интервью тІа цу хьакъехьа дувц РСФСР культура министра **Юрий Серафимович Мелентьева.**

— Революци эггара хьалхара гІа баха ма йолаеллинге а белгалдаьхад Владимир Ильич Ленина, алхха зрелищаш хилийта а ца Іеш, царел дараш дукхагІа хилийта доагІа болхлоштеи ахархоштеи, бокъонца сийлахь-йоккхача искусствана тІакхача бокъо яьккхай цар, яхаш.

ХІара сага дунен тІа эггара дезагІа дола духовни беркат кхетадергдолча кхаччалца айвала бокъо хинна ца Іеш, реальни торо а хургйола хьалаш вІаштІехьдоахилга, — цу тайпара бакъахьара гІулакх оттадаьд шийна хьалхашка коммунистий парте.

Массане а культура — из, вай кхеталечох, Гомерен Шекспирен, Леонардо да Винче а Ломоносова а, Бетховенеи Глинкан, Бальзака а Диккенса а, Байронеи, Пушкинеи, Толстоя а Достоевске а, Роллацеи Тагорен, Горьке а Шолохова а цІерашца белгалъяьккха лакха культура я. Цар а адамлен кхыча сийлахь-боккхача а викалий творчество миллионаш болча советски наьха духовни дунеиах дІахьда йиш йоаца дакъа а хинна дІаэттай.

ХІанз Малхбузехьа лелаеча «массане а культура» идейни чулоацамо хьахьокх буржуазни дунен духовни кризис, цивилизаци дегІаахаро хьалхашка уттаеш йола проблемаш къестае цунна ца могаш хилар.

Цу цхьан ханна теркалде доагІа, паргІатача предпринимательства дунен чу хьаеча продукце тайпаш а цу даькъе культурен искусствои хьакхоллар а рыночии конъюнктураца лоархІаш хилар. Доxкар-эцар делга керттера принцип йолаш хилча, кхетадеш ма-дий, рынкана товар лоаттадеш бараш шоай ма хулла пайда дукхагІа баргболаш из маьхала даккха гІерташ хилар. Укхаза-м хьаваха, наха чам бовзийтарца, цар дикагІдар харжарца гІулакх дац — кизга Іоакъинг алмаза миссел литературан искусстваи бокъонца йолча произведенешта гаьна йолча харцахьа-бакъахьа хьаьяча хІамаех хьалъюз духовни рынок. Из продукци дІакхайкаяран дІайоаржаяран пайда эц радиох, телевиденех, кинох. Миллионаш тиражаш йолаш арахец книжкаш, репродукцеш, грампластинкаш магнитофонни йоазош.

Кхетадеш ма дий, «массане а культурах» пайда эцараштa хьашт дараш ши-шегІа хьаулаш ца хилар. Мел даьккха а доал деча классий хьаштий гадоаккхача произведеней маІангара хьавІашагІкхеташ да уж. 1914 шерре а тІехьа цу деша уйла тІаяхийтай вай Коммунистически парте вокхa деятель, тІехьагІа эггара хьалхара просвещене Халкъа комиссар хиннача А. В. Луначарске. Париже халкъа синематографа сайрене ше къамаьл деш цо аьнад: «Нагахьа санна шийна цунах пайда хург хилча, наха сакъердам бе кийча ва капиталист: моллагІа товар ше дохкаш санча безам тІабахе ду цо из... Сакъердам а боахаш, нах Іотебаш юхамаччахьа бахен гІертаргва из лаьрххІа».

Уж дешаш нийса хилар вахаро бакъдаьд. Тахан «массане а культуро» белгталара моральни боарамаш качлехк сага, дунен тІа социальни хувцамаш хилара кхерам цун дегчу а боссабеш, эсала инстинкташ цунна чухь хьал а хьееш. Геттара дика кхетадеш да, цу тайпара «культура» вай аьттехьа ца ютилга.

Советски Іаьдал латтача шерашка хьахиннай адамий гене хьакхелла дика мел дола хІама шийна чулаьца керда, социалистически культура. Социалистически культуро художественни творчество органически юкъ коммунистически идеалаш бахьан долаш лоаттабеча къовсамца.

Цу тайпара культура наьха вахара хиланза даргдоаца хІама а хинна дІаоттара культура лакхаленаш караерзае еза наха. Цудухьа вайцига бизнеса объекташ хила йиш йолаш дац миллионаш болча советски нахага дІакхоачаш дола книжкаш, фильмаш, пластинкаш, художественни репродукцеш, театральни спектаклаш, радио-телевизионни передачаш. Кхы тайпа ба цар никъ — наха кхетам лу средство я уж эггара сийлахьчеча хозагІчен тайпара цу дешай маІан дича. Цар знаней сердал яхь, чамаш хьахулийт, литературa, искусства бокъонца йолча произведеней — дерригача адамий цивилизаце ганзий хам бергбола уйла дег чу йоассаю.

— Иштта е дукха хІама ца эшшаш иштa уйла ю Малхбузен культура прогрессивни деятелаша а. ХІьата уж сел иштта дукха а бац. Нагахьа санна из иштта хилча, сено духьале ю культура дикагІлола кхолламаш нахага дІакхачара?

— Белгалдаккха безам бар са, дуккхача нахагахьа бода культура бокъонца йолча ганзий никъ капиталистически Малхбузене атта ца хилар. Коммерце духьа цар хьаю продукци сов дукха хиларах, цунна юкъе дІахьула а лийя йов литературан искусстваи бокъонца йола произведенеш. Нахага бодача Эрнест Хемингуэя романий, Фредерико Феллине фильмай, Рокуэлл Кентеи Ренато Гуттузон полотнай, дуккхача кхыча бокъонца бода художникий произведеней никъ биййка латт лоадам бовцача детективаех, гуччахьарча порнографически журналех, къематий фильмехи комбойски боевикехи яь баррикадаш. Нагахьа санна уж-духовни отходаш наха кийчъерий, бе рекламa еррига средстваш, полиграфически база, выставочни залаш, киностудеш, кхыяраш йоахкаш хилар геркалдича, ховргда, культура бокъонца йола ганзаш хьакхолларашта дуккхача адамашта дІатІакхача мел хала да.

Ший социальни маІанга диллача цхьан тайпара йолча советски общество культура ганзаш шерра дІайоаржаяро керттера лерхІар — масcе оагІорахьара дегІавена саг хьалкхевелга, физически хьаькъалцеи беча балха юкъара дикка йоккхий башхалонаш дІайоахилга. Цу процессана юкъе дакъа лоац дуккхача социальни фактораша. Керттерчарех цаІ — халкъа дешара боарам. Дукха ахча дІаухийт Советски паччахьалкхено дешарги культура дегІайоалаярги.

ХІанз СССР — массава а йоазув-дешар ховш вола мохк. Массанена а декхар дах тІа а йожаяь юкъера образовани йоаккхийтаргйола гІулакх чакхдаькхa довлаш латт вай. Доккхий да вай мехкара деррига халкъаш культурно дегІакхувлаш даьха толамаш, цхьабакъда къаьстта белгалдаьнна да уж кагийча къамий культурни боараме. Советски Іаьдал латтача шерашка Российски Федераце хьахиннад, масала, 60 совгІа керда литература, хьадаьд 30 керда къамий театр. Иштта из процесс кхыча советски республикашка а я.

Вай мехка духовни ганзашта гІакхоачилга Іалашлу эггара хьалха общества эшача культурни хІамашка дІадоланчох оило дакъа паччахьалкхено шийна дІатІаэцаш хиларца. Цо лелаю библиотекаш, музейш, театраш, кхыяраш. Лоадам боаццача маьхах дохк бераштa, школьникашта, студенташта лаьрхІа книжкаш. Массе а йоккхийча предприятешкеи колхозашкеи долаш дола Іалаьмате дукха культура ЦІеноши Дворецаши, хІамаш мел дукха эшаш вале а, сага духовни хьашташ кхоачашдулургдолаш йола, чакхъяьнна комплексаш я.

Вай мехка яц культурни ганзашта тІабаха наьха бІукъожабайташ йола, лакхача маьхий хьисапера, духьаленаш. Театрашка, кинотеатрашка баха боккхагІчаргеи берашкеи дохка билеташ моллагІа капиталистически мехкачул дуккхазза дарегІа да.

ПланагІеи аьттув болча тайпареи библиотекаш дІаюха таръярах хІанзле а дІаштІехьдаьннад нах бахача хІара моттиге библиотекаша квалифицированни гІулакх делга Іалашде. ХІьата информаце еррига средстваш, еррига полиграфически базаш, театраш, киностудеш, издательстваш, кхыяраш къахьегамхой гІулакхаш де оттаяь хиларах-м аз вІалла дувца а дувцац.

Из вай мел дийцар, кхетадеш ма-дарра, вай мехка культура дегІайоалаяра гІулакха еррига проблемаш къоастаяь яьннай яхилга дац. СихагІа а дикагІа а культура керда объекташ городеи юртеи хьалъе безам бар вай. Музыкальни образовани, масала, хьалхаяьннай хІанз йолча дикача музыкальни инструментел; вай мехка Іалаьмате дукха книжкаш арахеце а, цкъаза тоъаш хилац уж. Цу халонаша бакъду миллионаш болча наха эша духовни хІамаш шортта хьаІайна хилар, гешал ду халкъа культура лакхъенна хилара.

1918 шера январе Советий III Ерригроссийски съезда трибунера В. И. Ленина хьакхайкадир вай къамаьл кхы дикагІа дашха йиш йоацаш доашхаш дола бакъ дешаш:

«Хьалха дерригача адамий хьаькъало, ерригача цун гаьне техникан культуран деррига беркат цхьабараштa телаори вожаш хиланза вІалла даргдоацачох — просвещенеи дегІабахкарахи бахар духьа мара дацар кхолламаш. ХІьата хІанз техника еррига тамзшаш, культурана карагІа мел даьйнараш дерригача халкъа доалахьа хургда, цудухьа хІанз денз дІа адамий хьаькъалахи генехи цІаккха а хургьяц низаш тІалоаттадара средстваш, эксплуатаце средстваш» (Соч., бизза гуллам, т. 35, оагІ. 289).

Советски бакъдарий хІара дено бакъду уж ленински дешаш.

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СЭВ-и ООН-и

16 сентябре Нью-Йорке хьийиллай ООН Генеральни Ассамблея XXX сесси. ООН-а хІанзара форум — къаьсттана ший тайпара я. Ишта из хилар сихха хувцалуча дунеи хьалашка ше йоахалургйолаш хилар хьахьекхача дунен халкъашта юкъерча цу универсальни организаце ткъаь итт шера чакхдаьхача гІулакхий итог цо ендаь хинна а Іац. Из ишта хилар Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарен Совещани толаме чакхъяхар белгалдоахаш из чакхъяргйоландаь а да.

ООН Генеральни Ассамблея XXX сессе доакъашхоша белгалдоах, 33 европейски паччахьалкхен, США, Канада кулгалхоша ООН-а лерхІараши цун Устава принципаши шоаш хьаллоцилга тІеххьарча акта тІа цІаьхха а бакъдаь ца Іеш, уж дегІакхувлараи бІарччача континента эшараш теркал а деш чакхъяхараи юкъе оидо дакъа лаьца а хилар. Деш дола къамаьл,ма-дарра аьлча, дуккхача кІамашка сатувсийташ йола керда этап хьаеллара, тІема кхерам дІабаккхара наькъагІа дІахо дІахьалхашкахьа ахара, политически кхохкам кІаьдбарца цхьана тІема кхохкам а кІаьдбара хьакъехьа да.

Генеральни Ассамблея XXX сессе а кхохкам кІаьдбараи цхьана гІулакхаш леладараи тІаберзабаь ший никъ лелабергба Советски Союзо кхычи социалистически мехкашца цхьана. Совхка денз наблюдателa статус а йолаш йолча социалистически мехкий экономически организаце — СЭВ-о — сессе балха юкъе дакъа лоацаш хиларо шеко йоацаш новкъостал дергда дунеи халкъашта юкъера экономически отношенеш тоаяра процесса.

ВІаши Экономически новкъостал дара Совето дукха ха йоацаш ООН Генеральни секретара Курт Вальдхайма дІегІа дахьийтача письмоє тешал ду: шерлу СЭВ-а интернациональни бувзамаш, лакхлу экономика, Іилма, техника дерригача доакъошка социалистически паччахьалкхенашта кагІдаьннараш тІара хьайоагІаш йола цун дунеи халкъашта юкъера престиж. Цудухьа цхьа бахьаи доацаш дац укх деношка ООН Генеральни Ассамблея VII къаьсттача сессе трибунера ерригача паччахьалкхенаша цхьатарраруа бокъонегІа, вІаши гІойле йолча тайпара цхьана гІулакхаш лелаце, цар социально - экономически прогресса новкъостал де гІерташ шоаш хилар тешшаме дІахьекхача социалистически мехкаша практически хьега къа бакъдаь тІаэцаш хилар хьакхайкадар.

Къамий экономика, шоай доалахьара индустриальни база хьаяра новкъостал дар — цунах гу СЭВ-а «кхоалагІча дунен» мехкашца ше леладеча гІулакхий керттера маІан. Масала, Советски Союзо лоаца дакъа хьахьокх укх даннеша: СССР-ан дегІаухача мехкаштеи юкъе яьча соглашенешка оттадаьча ахчах 90 процент гаргга цар производственни сфера дегІайоалаярга дода, цун диъ даькъах кхо дакъа — промышленность дегІайоалаярга.

Укх тІеххьарча 25 шера СЭВ-ен «кхоалагІча дунени» мехкашта юкъера товарооборот 17-зза йоккхагІа хиннай. 11 миллиард сом хІана деннадац вына йІаьхха ханаш а яхкаь юхалург ахча деннад Азе, Африка, Латински Америка мехкашта. СЭВ-о новкъостал а деш хьалъеш латт кхо эзар гаргга боахама объект. Цу новкъостала мах шоаш беча хана, дегІаухача дуккхача паччахьалкхений уйла тІасцай шоаш дегІаяхкара овлангара проблемаш социалистически мехкашцара боахама бувзамаш шердича мара эффективно къоастаюлург ца хилара.

Социализма мехкаша вІашагІйолл дунен экономика эггара динамичнегІа йола сектор. Циггара хьадоагІаш да бакъдар Малхбузено кхетамца тІаэцар а: цхьанна мехкага, мел низ болаш из бале а, харцъе йиш яц социалистически паччахьалкхенашца къахьегам бекъара торонаш. ТІаккха тешшаме хургбар шоай хьашташ а цар зе дара кхерам. Укх тІеххьарча шерашка Малхбоаленнен Малхбузенией юкъера корта бола бувзамаш шердалар — гуччахьа да. Социалистически мехкаша цу процесса керттера политически лоархІам а теркалбу, цунах тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара лард а лоархІаш.

Малхбоален-Малхбузен торгово - экономически бувзамаш шерра хьахьекхад ерригача Европа юкъарча совещане ТІеххьарча акта тІа. ХІанз дош сенах латт аьлча, из латт, Хельсинке яь ваІадаш материальни чулоацамца хьалйизарах. ХІаьта цу гІулакха эша хьалаш долаш да. Из кхетаду Малхбузехьа а. Цу хьакъехьа дувца йиш я сога, масала, Хельсинкерча совещане новкъостал даьд массе метте политически хьал тоадара, хІаьта дунен халкъашта юкъерча торговлена из дика а да аьнна, хета а доагІаш хеташ волча американо-советски торгово-экономически совета сопредседателa Д. Кендалла белгалдаьккхар. ХІаьта лаьрххІа уж дешаш бакъде йича санна — 9 сентябре кепатеха араьяьккхача американски торговле министерства доклада тІара прогноз: «Социалистически мехкашка дохка кхухьийта США товараш 1980 шерале 4,5 миллиард долларга кхоачаш дукхагІа хила йиш йолаш да 1974 шера царга дехкача 717 миллион доллара маьхачарца нийсдича.

Укх тІеххьарча хана тІа-тІа дукхагІа юкъехкухь СЭВ-а мехкий Малхбузецарча вІаши гІойле йолча бувзамий керда формаш. Деш дола къамаьл йІаьххача ханеи шерреи цхьана леладеча экономически Іилматехнически гІулакхий хьакъехьа да. Советски организацеша СССР Іалама ресурсаш карерзаяра даькъе цхьана гІулакхаш леладара хьакъехьа массеха соглашени яьй, масала, США, ФРГ, Японе, Франце, кхыча мехкий фирмашца.

Хийраяьнна цхьаь хургйола группировка хьае гІерташ бац СЭВ-а членаш. Нагахьа санна СЭВ-а интеграционни мероприятешка шоай саготагІа дола боахама дешаш къоастаде йиш хургья аьнна кхыча паччахьалкхенашта хеташ хуле, царга йиш я, Комплексни программа тІа цу хьакъехьа ма-аллара, уж къоастадеча юкъе диаза е кІеанг-дукха дакъа лаца. ДоговорагІа цхьана гІулакхаш миштa лeладу хьахьокх СЭВ-а а Финляндена, Ирака, Мексикана а юкъе яьча соглашенеша. ТІа-тІа доккхагІа хул СЭВ-ацарча гІулакхашцара кхыча паччахьалкхенийн дунен халкъашта юкъерча организацейи хьашт а.

ХІанз кердача лоархІамеча этапа дІатІакхоачаш латт СЭВ-а мехкаш. 1976 шера кхоачашъе йолаергья карарча итт шерах юхедиса ах дакъа чулоацаш йола керда халкъ-боахама планаш. Уж кхоачашъяро дунен социализма боахама потенциал дІахо лакххьярга кхоачавергва. ХІаьта цун маІан да дунен тІара цун экономически бувзамаш шердара керда торонаш хьахургйолга.

О. ТРОФИМОВА,
АПН комментатор.

Вай мехка дика йовзаш я «Воронежски мехкарий» яха эстрадни коллектив. Из я Ерригсоюзни а дунен халкъашта юкъерча а эстрада артистий конкурсий, IX-ча Дерригдунен кагирхойн студентийн Софие хиннача фестивала лауреат.

Эрсий иллей ансамбло Грозне яьча гастролешца хьахьекхар ший йоккха говзал, талант йолаш творчески коллектив хилар.

ХІара илли шоай тайпара, дег чу дужаш даьккхар мехкараша.

Лакха мах беш тІаийцар грозненцаша «Воронежски мехкараша» яь выступлени.

СУРТА ТІА: илли доаккхаш я «Воронежски мехкарий» яха ансамбль.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Газето хоамбь ма-хиллара Грозне гастролешка ена я Рязански къонача зрителa театра коллектив.

Б. Васильева «Спискаш тІа вацар» яхача спектаклаца хьайийллар хьаьшІаша шоай гастролеш.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тІом чакхбоаллаш тІема училище чакхъяьккха зІамсаг Н. Плужников Брестски крепосте хьожаву. Бакъда цхьаццa бахьанех цига дІаккхачац из: ший часта спискашта юкъехьоц.

Дале а шийна тІа мел кхаьчар турпала лоаш, майрал, денал чІоагІлуш чакхвоал къона лейтенант Плужников.

Грозненцаша раьза хинна тІаийцар рязански артистий ловзар.

СУРТА ТІА: «Спискаш тІа вацар» яхача спектаклацара сцена (аьрдехьара аьттехьа) Мира — артистка Г. Грехно, Плужников — артист В. Деканский.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Боккха кхадж бенаб

Вай республике сберегательни кассашка дІателаш да Новосибирскеи Краснодареи хиннача 72-чеи 73-чеи тиражех 1966 шерарча 3-процентни чура кхадж боагІача Паччахьалкхен облигацегІа кхадж бена даькха ахча. Эггара боккхагІа кхадж — 5000 сом бенаб № 49, сери 181665 йолча, Шалински Центральни сберегательни кассе райбыткомбината болхлочо А. Х. Матаева хьачуеннача облигацегІа. Ер шу хьадоладелча денз Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша 3-процентни Паччахьалкхен чурча кхадж боагІача заемагІа кхадж бена даьккхад 400 эзар сом гаргга.

30 сентябре Ленинграде хургйолаш я цу заема аргІанара 74-гІа тираж. Цу тираже ловзаргья 507 эзари 600 деррига а 27 миллиони 678 эзари 240-ен сома кхадж ба йиш йола облигацеш, цу даькъе 5000, 2500, 1000, 500, 100, 40 сом кхадж боагІараш а йолаш. Укх шера кхы шозза хургья цу заема тиражаш. Уж хургья — 15 ноябре — городе Харьковеи, 30 декабре — городе Москвеи.

С. СМАГИН,
Нохч-ГІалгІай республикански трудсберкассай управлене воккхагІа вола инспектор.

АЗОРСКИ ГІАЙРЕНАШТА ГОНАХЬА ХИЙ ІАЬРЖДЕР МАЛАВ?

Информационни агентстваша деча хоамегІа, тІа-тІа дукхагІа гуччаюлаш латт контрреволюционни организацеш. Понта-Делгаде, гІайрений административни центре, аьрдехьарча прогрессивни партей моттигерча центрашта чухьийлхаб фашисташха бола кІантилгаш. Моттигерча ультро хьоаяь демонстраци йолча хана революцеиеи коммунисташтеи духьала дерзадаьча лозунгашца цхьана цар бе доахкар Португалех дІакъастара тІахьехаш дола плакаташ а.

Белгалдоалаш хІама да, уж гІайреш Португалепа чуйоагІаш хиларах хьалхагІа цІаккха а шеко йолаш ца хинна малхбузехьара пропаганда цІаьхха царех «колони» яха а архипелаг ший лоІаме хилийтара проблемана» чІоагІа уйла тІаахийта а яьнна хилар.

Азорски гІайрешта гонахьа кхестара керттера бахьан да Европа Америкаца юззайолийтача эггара дукхагІа дІа-юха лелача форда тІарчеи фегарчеи наькъашта юххе уллача архипелага географически хьал. ГІайрений стратегически лоархІам гучабаьлар, белгала, аьлча, 1973 шера октябре Іарбий - израильски тІом болча хана. Цу хана Израила сихха фега гІолла тІема техника тІаувзилга вІаштеІхьдаьккхар США-с. Американски транспортни самолеташ, Терсейра яхача гІайреи тІарча НАТО тІема базе заправка а йий, дІахо йолхар, Гаргарча Малхбоалене. Цу базал совгІа цхьаькха цаІ а хьалъяьй американцаша Санта-Мария яхача гІайреи тІа. «Нью-Йорк таймсо» ма яздарра, хІанз «гІайреш тІа доал дер американски тІема низ ба, хІаьта гІайреи тІа бахача наьха экономически хьала влияни а американски ахчо ю».

Американски доллара влияни къаьстта чІоагІа холу «Азорски гІайреш мукъаяхара фронт» оалаш йолчун гІулакхашта. Французски «Монд» беча хоамагІа, цу сепаратистски организацепа кулгалду США-рчеи Канадерчеи шин «комитето». ХІанз укх сахьата гучахьа боацача, реакционни низаша Азорски гІайреш тІа вІашагІъеллача подпольни «ханна йолча правительства» членаш хьан зурмаца халхабуал гучадоал, кхы ца доале а, НАТО цхьаи кулгалхочо «Монда» еннача интервьюв. «Азорски гІайреш, — гуччахьа хьакхайкадаьд цо, — аьттув болча политически хьал тІа я. Цунах пайда ца ийцача даргдац тхо».

Португальски обществе хулаш латтача демократически социальни эргалонаша сагот а даь, массаза а Португале доалахьа хинна гІайреш пунцара дІакъоастаяра тІаберзабаь никъ лаьцаб натовски гІозараша. Къилбаседаатлантически блока кулгалхоша ишта лаьрхІад из, нагахьа санна керда-ча демократически Португале цу империалистически группировка членалла йиса безам ца хуле а аьнна.

изим-аьндл

«Аванте» яхача Португальски газето язду, «Азорски гІайреш тІа» паргІатонга кхачеи керда вахар хьалдеи гІертача халкъашта духьала агрессивни гІулакхаш леладара плацдарм» хьае гІерт контрреволюционераш, яхаш.

В. ФАРТУШНЫЙ.
(АПН).

БЕЛОК ЯККХАРА ДАЬКЪЕ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШ

Продовольствеи юрта боахамеи дешаех лаьца араьяьхача ООН-а даннешка хьежача, дунеи тІа бахача нахах ахаш хІана бац аьнна бараш дегІа кхачаи белок ца тоъарах са ца хьегаш ба. Іилмахоша чІоагІа бІукъожабу: нагахьа санна хоаламболлаш дола гІулакхаш чакх ца доахе, геттара воча хьал тІа отта тарлу гІулакх — лерхІачох, 2000 шерале цкъаи ахаззен дукхагІа хила мег дунен тІа баха нах. Цу тайппара, цхьаи хана специалисташа мара теркам тІа ца бохийташ хинна белок йоаккхилга хІанз глобальни проблема а хинна дІаэттай.

Социалистически мехкашта белок ца тоъаш хІама дац. Кхы тайпа я цар къоастаеш йола проблема: кхачанга йолха хІамаш дикагІа хулийтилга, вешта аьлча, лаьттах тІайоалача хІамаех йоаккхача белока меттел хьайбай продукташкара пайданагІа йола белок юкъеяхьилга.

Цхьабакъда, уж хьаяхара дегІабоагІача хьайбей боахама тешшаме база хургйола доакъара белокаш хьаелга вІаштІехьдаккха деза эггара хьалха.

Цу даькъе СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана къахьега дукха ха я. Дукха белок йоаллача культурай дикагІдола фу хадданза дІа-хьа нийду; цхьана Іилмаи тохкамаш ду; дунеи халкъашта юкъера специализации кооперировании вІаштІехьъяьккхай доакъараш чуэцареи кийчдареи балхашта механизаци ю машинаш хьаяра даькъе. Масала, Венгре вежарашха долча мехкашта кхухьийт бобоаи культураш чуэца жаткаш, ГДР-о — косилкаш-погрузчикаш, СССР-о — массе тайпарча балхашта лаьрхІа тракторащ.

Доакъарий белокаш йоахилга лоархІаме проблема а лоархІаш, СЭВ-а XXVIII сессе решени йир цу даькъе вежарашха долча мехкаша цхьана гІулакхаш леладара къаьстта программа оттае. ВІашагІъеллай Совета юрта боахама дешашта йолча Массазарча комиссена чухьа ханна хургйола балха группа.

Цу даькъе социалистически мехкаша цхьана лeладу гІулакхаш шердара хьакъехьа АПН корреспондента даьча хаттара ше жоп луш Массазарча комиссе советски даькъа бехктокхамена секретара Боровок Анатоле аьлар:

— Шортта белокаш йоахка баьций хьоар укх тІеххьарча пхе шера шозза дукхагІа даьккхад СЭВ-а членаш долча мехкаша, комбинированни доакъараш — цкъаи ахаззен. Уж толамаш дахара маІан дуккхача даькъе социалистически содружества мехкаша вІаши новкъостал дарах латт. СЭВ-а членаш долча мехкаша ишта вІаштІехьдоаккхаш латт комбидоакъарех етта хІамаш хьаелга а. Масала, ПНР-е хьалъяьй преципитат — комбидоакъарашта маьхера компанент арахеца цех. СССР-е вІаштІехьдоаккхаш латт «халданза хьаахара» метолагІа сихдаь декъа доакъараш хьаделга. ЧССР-е тохкамаш деш латт белкови доакъарашта меттел кхы тайпа бедалах а пайда эцара.

СЭВ-а членаш долча мехкий барт вІаштІехьбаьннаб Мозырь яхача белорусски города юххе цхьана доакъара дрожжий йоккха завод хьалъе. Цун продукце йиш хулийтаргья доакъарашкара хьайбай белок хувца а цун чотах кхы тІа а дулх, шура, фуаш даха а.

СЭВ-а членаш долча мехкий специалисташта хетачох, климато торо хулийтача моттигашка хьалкхее еза дуккхача белокех латта, 50 процентага кхаччалца протеини шоашта нийсса кхы цхьаькхаш йоаца ерригаш а хІана яц аьнна йола аминокислоташ йоахка культура — соя. Специалисташа даьча лоархІамегІа, СЭВ-а членаш долча мехкашка укх гарггарча пхиъ — итт шера 2,5 миллион гектарага кхоачаш, 1990 шерале — 4,5 миллион гектарага кхоачаш дукхагІа хила тарлу дІаювш йола соя.

ХІанз доакъара культураш чуэцара, цу даькъе дІаоттае кийчъяра балхашта комплексни механизаци е йиш хулийташ йола керда машинаш кийчъеш ба СЭВ-а членаш долча мехкий специалисташ. Йоккха гІойле ергйолаш да ишта брикетированнии гранулированнии доакъараш хьадара, силосаи сенажаи шоай тайпара хранилишаш хьалъяра балхашта координации кооперировании елга а.

Цар а кхыча а гІулакхаша, специалисташта хетачох, СЭВ-а членаш долча мехкашка йиш хулийтаргья шин пятилетка хана чухь кхачаи структура бокъонца Іилмо дІадехарашка хьежжа нийсъе.

Георгий ИЛЮШКО,
АПН корреспондент.

«ТЕРЕК»—«АВАНГАРД»

27-ча сентябре С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе грозненски «Терек» вІашагІкхийтта хилар калужски «Авангард» командаца. Из ловзар 3:0 счет йолаш «Терека» футболисташ котбоалаш чакхдаьлар.

ХІанз Грозненски «Терека» 45 очко я.

3-ча октябре городе Липецке моттигерча «Поволипецк» командаца ловзаргба «Терека» футболисташ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

Конденсационни паровой турбинаш, передаточни механизмаш, низ бола двигателаш — ишта я Эльблонгерча «Замех» яхача польски механически заводо арахеца продукци. Завода коллективо айхха бувзамаш лоаттаду Ленинградски Металлически заводаца. Цу предприяте конструкторий проектегІа Эльблонгерча заводо кийчъю Польшерчеи Советски Союзерчеи энергетически объекташка дІаухийташ йолча тепловой электростанцешта лаьрхІа йола паровой турбинаш.

СУРТА ТІА: «Замех» яхача завода цехе.

ЦАФ—АПН сурт.

ГРОЗНЕНСКИ КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕНА АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦІЕРАГІЧА МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО

ДІАКХАЙКАДУ 1975—1976 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА ПОДГОТОВИТЕЛЬНИ ОТДЕЛЕНЕ ЛАДУВГІА НАХ ДІАЭЦАШ ХИЛАР

Подготовительни отделене дІаэц промышлени предприятей болхлой, совхозий болхлой, колхозхой, 1 шерал кІезигагІа йоацача хана цхьан предприяте хадданза практически болх беш а хинна, заявлени дІачулуча дийнахьа дІахо цига болх беш а бола кагирхой, СССР герзашцарча Низийн ВМФ-и мугІарашка гІулакх деш а хинна 1974 шера ноябре денз 1975 шера декабре кхаччалца йолча хана цигара цІабаьхкараш.

Подготовительни отделене деша оттача наха институте дІачуяла еза:

1. Заявлени.
2. Предприяте кулгалхочо, тІема даькъа командоване енна направлени.
3. Юкъера образовани йолаш хилара документ (подлинник).
4. Предприяте кулгалхочо, профсоюза завкома председатела, комсомольски организаце секретара кІал кулгаш яздаь производственни характеристика.
5. Могаш хиларах йола медицински справка (форма № 286).
6. Къахьегама книжка копи.
7. 3 смх4 см размер йола (керта тІа хІама а йоацаш даьккха) 6 фотокарточка.

Заявленеш дІачуийю 1 октябре денз 10 ноябре кхаччалца. Деша дІачуэцарашца еш йола собеседованеш елгеи дІачуэцалгеи хул 11 ноябре денз 30 ноябре кхаччалца. Занятеш йолалу 1 декабре. Подготовительни отделене дешаш барашта бетта 40 сом стипенди тел, эшаш барашта общежити лу.

Подготовительни отделени чакх а яьккха переводной экзаменаш толамца дІаеннараш института 1 курсе конкурс а йоацаш, ше хержача специальностах деша дІачуэц.

Подготовительни отделене дІаэцара хьакъехьа кхы дукхагІа хІама ха безам бале хатта йиш я шун укх адресагІа:

Гор. Грозный, Орджоникидзе проспект, 100 приемни комисси, № 108 йола цІа,

Телефонаш 2-90-58; 2-21-83.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДІАДОЛАДЕННАД 1976-ча ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гІишлоньеча предприятешкарча, дешарэ заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждевешкарча, общественни организацешкарча копаІоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ шера — 3 соми 12 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи кІезиг - дукха моргхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 21—25, Грозне 23—25 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана кІезиг - дукха моргхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба - малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 7—12, дийнахьа 20—25 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердараш. 9.10 — Босбола телевидени. «Іуйранара гимнастика». 9.30 — Босбола телевидени. Мультфильм. 9.45 — Босбола телевидени. Куприна дувцарах йола «Сийрда хьежар» яха телевизионни спектакль. 14.05 — Босбола телевидени. Социалистически мехкий телевидене документальни фильмай программа. 14.50 — «Вайна Іалам довзаргда» 15.15 — Межирова стихаш. 15.55 — Босбола телевидени. ДІалокх дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Скоропске. 16.30 — «Эрсий накъбархой а тохкамхой а» «Эггара хьалха дунена го баккхар». 17.00 — Дайн сий долча накъъашка гІолла. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — Телевидене Грозненски студе «ШайтІа тІий» яхача телевизионни спектакла премьера. (Веджжевен Дакаевен атеистически дувцарех). 19.10 — Музыкальни пауза. 19.15 — Босбола телевидени. Дай-мехка иллеш. 19.45 — Босбола телевидени. «Лев Гурыч Синичкин» яха телевизионни художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Театрах дола дувцараш. Передача дІахьу Абалкина. 22.30 — «Доше пота». Германски Демократически Республикера передача. Ллестельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — Иллеш доах СССР халкъа артиста Соловьяненкос. 18.45 — «Наьнах дола дош» яха телевизионни очерк. 19.15 — Культура Назрановски Дворецa художественни самодеятельноста концерт (гІалгІай меттала). 19.45 — КПСС XXV-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъагІоргла. Шоай пятилетка кхоачашъяьй цар. 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала). 20.35 — Документальни фильма кинозал.

1 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. «Іуйранара гимнастика». 9.30 — Босбола телевидени. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 10.00 — Босбола телевидени. «Лев Гурыч Синичкин» яха телевизионни художественни фильм. 11.15 — Босбола телевидени. Классически ашарий концерт. 14.05 — Телевизионни документальни фильмай программа. 14.40 — «Кондратий Рылеев». 15.35 — Босбола телевидени. «Іилма тахан» 16.05 — Босбола телевидени. Берашта дола фильм. «Патруль» яха художественни фильм. 17.15 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 17.35 — Комсомольски политически дешара системе. 17.45 — Халкъа тІахьожам дІахьош ба. Халкъа тІахьожама Надтеречни районни Комитета председатела Загаева къамаьл (нохчий меттала). 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Оаха иллеш доах» 18.30 — «Сага закон а». 19.00 — Босбола телевидени. Футболах болча Европейски чемпионий кубок. Киевера передача. Перерывах «Спортлото» тираж. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Ашарий дунен халкъашта юкъерча денна хетадаь концерт. Консерваторе йоккхача залера передача. Ллестельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

7.30 — «Юртара Іуйре» (эрсий метонни выпуск. 17.30 — Юртара горизонташ. 18.00 — КамАЗ-а коммунисташ» яха документальни фильм. 18.15 — Республика кхашка. Юрта боахама обозрени. 18.25 — Киножурнал. 18.35 — Есенин Кавказе. Поэт вай 80 шу дизарга. 18.55 — «Цементникаш» яха телевизионни фильм.

РАДИО

РАДИО

7.30 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала). 9.00 — «Дешархочун дегІ-кеп лораделаш» яха лора-ортопеда беседа (эрсий меттала). 9.15 — Политически дешарен экономически дешарен керда дешара шу долалу кхоана (эрсий меттала). 9.25 — Ашараш. 9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала). 16.00 — «Салют-4» яха а Лаьттан тІехеи тохкамаш дар» яха а беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Декхараш тІаийцаи, хІаьта уж кхоачаш миштa ду» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — Хьайбаш леладеча хьалхадаттарашта дола концерт (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

РАДИО

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Нагахь санна хьа дозал нормал лакхагІа дале» яха медицински Іилмай доктора Карталешева беседа (гІалгІай меттала). 8.50 — Халхара ашараш (нохчий меттала). 9.10 — «Школа, дезал, общественность» яха радиолектори. Юстице Министерства консультанта Емцова къамаьл (эрсий меттала). 9.25 — Ашараш. 9.30 — «Вай доттагІа Іалам да» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.00 — «Европе цхьана къахьега машарга бода никъ ба» яха Григорянца беседа (эрсий меттала). 16.15 — «Кагирхошта мурдаша ду доккха зулам» яха комсомола обкома секретара Махмудхаджиевай къамаьл (нохчий меттала). 16.30 — Прокофьева ашараш (эрсий меттала). 16.45 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бекктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделай — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ 6309.